The background features a white page with abstract blue geometric elements. Two thin blue lines originate from the top left and extend towards the right, intersecting with three sets of concentric circles. The top set is the largest, the middle set is smaller, and the bottom set is the largest again, partially cut off by the edge of the page. Each set consists of three concentric circles in shades of blue: a dark blue inner circle, a medium blue middle ring, and a light blue outer ring.

Koncept učenja orijentisanog na studenta i studentsko mentorstvo u Srbiji

Priručnik za studente, akademsko
osoblje i visokoobrazovne institucije

Autori:

Nevena Vuksanović

Tijana Isoski, Đorđe Marić, Bojan Vojinović,

Nenad Bučevac i Dragana Marković

STRENGTHENING STUDENT ROLE IN GOVERNANCE AND MANAGEMENT AT THE UNIVERSITIES OF SERBIA

Beograd, decembar 2013

Studentska unija Srbije

Izdavač

Univerzitet u Beogradu

Urednica

Nevena Vuksanović

Prevodioci i autori

Nevena Vuksanović

Tijana Isoski, Đorđe Marić,

Bojan Vojinović, Nenad Bučevac,

Lektura i korektura

Dragana Marković

Tiraž

5000

Priprema

Toni Danilović

ISBN 978-86-7522-042-8

Štampa

Štamparija Đurđevdan, Arandjelovac

Tempus

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
LISTA SKRAĆENICA	9
LISTA GRAFIKONA I TABELA.....	9
STUDENTSKO MENTORSTVO.....	11
BOLONJA VIĐENA OČIMA STUDENTA 2012	17
UČENJE ORIJENTISANO NA STUDENTA: Alati za studente, nastavno osoblje, i institucije visokog obrazovanja	17
Učenje orijentisano na studenta (UOS).....	17
Osnovni principi UOS-a	18
UOS i Bolonjski proces (BP).....	20
Beneficije	23
Fleksibilno učenje i studentska svojina.....	25
Pedagoški aspekti UOS-a	25
Prednosti UOS-a, celoživotnog učenja i zapošljavanja	26
NIJEDAN STUDENT NIJE IZOSTAVLJEN.....	27
Obrazovanje i angažovanje studenata	27
Višestruke svrhe visokog obrazovanja	27
Obrazovanje za društvo kakvo želimo da postanemo	28
Različite sposobnosti.....	28
Studentsko predstavništvo	29
Klijenti ili studenti?	31
Internacionalizam, diverzifikacija i implikacije za studentsko liderstvo i njihova uključenost u donošenje odluka.....	32
PRIRUČNIK ODBORA ZA RAZVOJ STUDENTSKIH UNIJA.....	35
Stubovi studentskog pokreta	35
Studenti na čelu promene u svetu.....	36
Diverzitet unutar evropskog studentskog pokreta	36

Šta studentski pokret čini društvenim pokretom?	37
Prvi stub studentskog organizovanja: Reprerentativnost.....	38
Drugi stub studentskog organizovanja: Otvorenost.....	38
Treći stub studentskog organizovanja: Demokratičnost	39
Četvrti stub studentskog organizovanja: Nezavisnost.....	40
Finansiranje studentskih unija	42
Saveti za odnose sa javnošću studentskih organizacija.....	43
Mediji	44
Saveti prilikom bavljenja medijima.....	45
Online prisustvo.....	45
Web sajt saveti	46
Brendiranje	46
Saveti za brendiranje	47
BAZA STUDENTSKIH ORGANIZACIJA U SRBIJI.....	49
Analiza postojećeg stanja.....	49
Metode prikupljanja podataka o studentskim organizacijama	49
O bazi	50
LISTA STUDENTSKIH ORGANIZACIJA	51
ALUMNI ORGANIZACIJE	63
Aktivnosti	63
Zašto alumni?	65
Alumni organizacije u Srbiji	66
LITERATURA	67
KO SU SUS I ESU?.....	69
Studentska unija Srbije – SUS	69
Evropska studentska unija – ESU	73
KO SU AUTORI PUBLIKACIJE?	75

Studentska unija Srbije

Koncept učenja orijentisanog na studenta i studentsko mentorstvo u Srbiji

Priručnik za studente, akademsko osoblje
i visokoobrazovne institucije

Autori:

Nevena Vuksanović, Tijana Isoski, Đorđe Marić,
Bojan Vojinović, Nenad Bučevac,
Dragana Marković

Beograd, 2013.

PREDGOVOR

Studentsko organizovanje decenijama okuplja studente širom sveta, oko tema koje su od izuzetnog značaja za čitav akademski svet i društvo u celosti. Kroz studentski aktivizam, predstavnici studenata postaju stručnjaci u oblasti reforme visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta, dokazujući time da su sa pravom jedan od najznačajnijih stejkholdera u razvoju obrazovnog sistema na nacionalnom i internacionalnom nivou.

U zavisnosti od nivoa razvoja demokratije i društvene svesti u različitim nacionalnim kontekstima, studenti se lakše ili teže udružuju. U diktatorskim režimima dolazi čak i do kompletne inhibicije rada studentskih organizacija, u cilju podsticanja jednoduša i demagogije. Kršenje studentskih prava, zagarantovanih zakonima, univerzitetskim statutima, poveljama i drugim relevantnim dokumentima, je u ovakvim režimima izvesno. Čak i kada studenti uspeju da se organizuju, zbog eventualne promene režima, diskutabilna je apolitičnost takve organizacije, pa samim tim i njena održivost.

Sa druge strane, u demokratskim i društveno odgovornim sistemima, studentske organizacije jačaju, igrajući veliku ulogu u svakom segmentu reforme obrazovanja. Bez njih se ne vrši pisanje zakonâ o visokom obrazovanju, studentskom organizovanju, studentskom standardu i slično. Univerzitetski senati, nacionalni saveti za visoko obrazovanje, komisije za akreditaciju visokoobrazovnih institucija, kao i za unutrašnje i spoljno osiguranje kvaliteta procesa nastave i učenja, su po zakonu sastavljeni i od određenog broja studentskih predstavnika (npr. za senat je optimalno 20-25%) koji imaju značajnu ulogu u diskusijama i donošenju odluka. Takođe, studentske organizacije su rasterećene od egzistencijalnih pitanja, pa svoje aktivnosti usmeravaju ka stvaranju ekspertize u visokom obrazovanju, zaštiti ljudskih prava i rodnoj ravnopravnosti, kontakata sa studentskim predstavnicima drugih zemalja, programima razmene i različitim internacionalnim projektima.

Ovu publikaciju posvećujemo svim studentima koji žele da doprinesu razvoju studentskog pokreta, reformi obrazovanja, zaštiti ljudskih prava i podizanju svesti o rodnoj ravnopravnosti, na institucionalnom, nacionalnom i internacionalnom nivou. Takođe je posvećujemo onima koji žele da znaju nešto više o obrazovnim politikama Evropske studentske unije (ESU ¹) i načinu na koji ESU podstiče svoje članstvo na aktivnost i razvoj.

Publikacija je nastala kao rezultat trogodišnjeg rada Studentske unije Srbije u okviru SIGMUS projekta (Strengthening Student Role in Governance and Management at the Universities in Serbia ²), kao koordinatora Radnog paketa 5: Uspostavljanje i razvoj studentskih servisa na univerzitetima u Srbiji. U okviru paketa, posebna pažnja je posvećena studentskom mentorstvu i učenju orijentisanom na studenta, čime se publikacija i bavi. Priručnik sadrži rezultate manjeg istraživanja³ sprovedenog u okviru SIGMUS konzorcijuma, tekstove iz publikacija ESU-a, bazu studentskih organizacija i tekst o alumni grupama. Takođe, u publikaciji je predstavljen istorijat Studentske unije Srbije i Misija i Vizija Evropske studentske unije.

Ovim putem bih se zahvalila profesorki Ružici Maksimović, koja je svojom podrškom i koordinacijom omogućila objavljivanje ove publikacije. Takođe bih se zahvalila studentskim predstavnicima SIGMUS konzorcijuma, na učešću u istraživanju. Dugujem veliku zahvalnost Izvršnom odboru Evropske studentske unije za godinu 2013/2014. na ustupanju materijala ESU publikacija, koji smo preveli i objavili u ovom priručniku.

Posebnu zahvalnost dugujem Tijani Isoski, Đorđu Mariću, Bojanu Vojinoviću, Nenadu Bučevcu i Dragani Marković za fantastičan uloženi rad kako bi publikacija iz misli prešla u delo!

Nevena Vuksanović
Izvršni odbor Evropske studentske unije 2013/2014

1 Za više informacija pogledati: <http://www.esu-online.org/>

2 Za više informacija pogledati: <http://www.sigmus.edu.rs/eng/?>

3 Istraživanje je sprovedeno u julu, avgustu i septembru 2013. godine. Ispitanici su bili studentski predstavnici domaćih visookobrazovnih institucija i studentskih organizacija SIGMUS konzorcijuma.

LISTA SKRAĆENICA:

BP – Bolonjski process

DISZ – Omladinska komunistička studentska unija u Mađarskoj

EI – Education International

ESPB – Evropski sistem prenošenja bodova

ESU - Evropska studentska unija

MEFESZ - unija mađarskih univerzitetskih studenata i studenata akademija

NVO – nevladina organizacija

OK – osiguranje kvaliteta

PK – priznavanje kvalifikacija

PPU – priznavanje prethodnog učenja

SIGMUS – Strenghtning Student Role in Governace and Management at the Universities in Serbia

SMP – Student mentors' pool

SUDC – Student Union Development

T4SCL – Time for a New Paradigm in Education: Student-Centred Learning

UNEF – francuska studentska unija, Union Nationale des Étudiants de France

UOS – učenje orijentisano na studenta

LISTA GRAFIKONA I TABELA:

Grafikon 1: Da li je vidna promena u načinu studentske kontrole sopstvenog učenja, od 2012. do danas?

Grafikon 2: Da li u okviru vaše institucije postoje programi treninga nastavnog osoblja?

Grafikon 3: Da li evaluaciju profesora organizuju studenti ili nastavno osoblje?

Tabela 1: Elementi u BP-u koji mogu olakšati primenu UOS-a

STUDENSKO MENTORSTVO

Definicije mentorstva su mnogobrojne i pravi je izazov složiti se oko jedinstvenog koncepta. Od individualnog do grupnog, od formalnog do neformalnog, mentorstvo je koncept koji se vremenom razvija i unapređuje.

Prema Bozeman-u i Feeney-u 2007, (U smeru korisne teorije mentorstva: konceptualna analiza i kritika) „mentorstvo je proces neformalnog prenošenja znanja, socijalnog kapitala⁴ i psihosocijalne podrške, značajne za rad, karijeru ili profesionalni razvoj učesnika u mentorstvu; mentorstvo obuhvata neformalnu komunikaciju, obično licem u lice i u toku određenog vremena, između osobe za koju se smatra da ima veće znanje, mudrost i iskustvo (mentor) i osobe koja je neiskusnija i sa manje znanja iz određene oblasti (štićenik)“.

Koncept mentorstva, u većini visokoobrazovnih institucija u Srbiji, obično se svodi na mentorstvo i tutorstvo u okviru trećeg ciklusa studija. Studentsko mentorstvo je strano i retko primenjivano. SIGMUS projekat, kroz Radni paket 5, u koordinaciji Studentske unije Srbije, predstavlja ideju i koncept studentskog mentorstva u skladu sa evropskim trendovima. Ovaj koncept se zasniva na dva pristupa mentorstvu: individualnom i organizacionom.

Individualno mentorstvo odnosi se na pojedinačni rad studentskih predstavnika sa studentima kojima su savet i podrška potrebni kako bi uspešno savladali studije, osmislili svoj put i karijeru, uključili se u rad studentskih predstavničkih tela (studentskih organizacija i parlamenata) i postali deo aktivnog civilnog društva.

U okviru individualnog mentorstva, studentima se predstavlja koncept učenja orijentisanog na studenta (UOS), detaljno opisanog u nastavku brošure, studentska prava, dužnosti i mogućnosti za vreme i posle studija. Takođe, studentski predstavnik (mentor) uključuje profesore u mentorski rad sa studentima, radeći na jačanju odnosa student – profesor, u cilju efikasnije primene UOS-a i unapređenja nastave i učenja.

Na osnovu istraživanja sprovedenog u okviru SIGMUS konzorcijuma, ustanovili smo da je učenje orijentisano na studenta uglavnom nepoznat i vrlo retko primenjivan koncept u procesima nastave i učenja državnih univerziteta. Situacija je ipak, znatno drugačija na privatnim univerzitetima i visokim strukovnim školama.

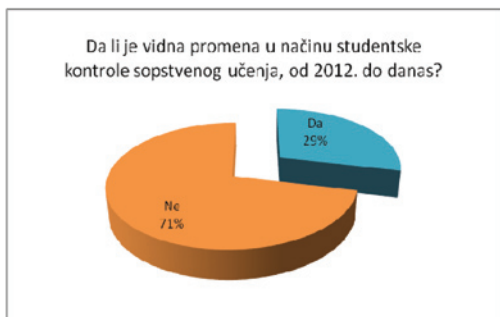
4 Socijalni kapital je sistem normi i mreža (unutar zajednice/društva) koje olakšavaju kolektivnu akciju.

Na pitanje da li je vidna promena u načinu studentske kontrole sopstvenog učenja od 2012. godine (Ministarska konferencija u Bukureštu⁵) do danas, 71% ispitanika je dalo negativan odgovor, a 29% pozitivan. Upitani, takođe, kako je UOS definisan na nacionalnom, odnosno institucionalnom nivou, 71% ispitanika je odgovorilo da ne zna.

Grafikon 1.

Studentski predstavnik Univerziteta Singidunum: „*Studenti u velikoj meri kontrolišu svoj proces učenja.*“

Studentski predstavnik SKASSS⁶ -a: „*U zavisnosti od polja obrazovanja, unapređena je mogućnost izbora novih kurseva.*“

Da bi primena UOS-a postala uobičajena praksa na institucijama visokog obrazovanja, neophodno je organizovati treninge za nastavno osoblje, u koheziji sa studentskim mentorstvom. Upitani da li se u okviru njihove ustanove održavaju treninzi za nastavno osoblje, ispitanici su u 43% odgovorili sa da, dok 14% ispitanika nije upoznato sa ovom praksom.

Grafikon 2.

5 Za više informacija pogledati: <http://bologna-bucharest2012.ehea.info/>

6 Studentska konferencija akademskih strukovnih studija Srbije

Ispitanici koji su pozitivno odgovorili na prethodno pitanje, izjavili su da treninge organizuju visokoobrazovne institucije u 25% i nevladin sektor u 12% slučajeva. Prema rezultatima, neke od institucija sarađuju sa nevladinim sektorom i zajedno organizuju treninge za nastavno osoblje.

Još jedan od načina da se unapredi saradnja studenata i nastavnog osoblja jeste evaluacija nastave. Iz prethodne prakse znamo da je evaluacija uglavnom organizovana od strane nastavnog osoblja, bez neophodne konsultacije sa studentima i informisanja studenata o rezultatima evaluacije i daljim koracima u osiguranju kvaliteta procesa nastave i učenja. Često, evaluacija se svodi samo na ocenjivanje rada profesora od strane studenata, što dovodi do mera kažnjavanja ili unapređenja pojedinih profesora, ali vrlo retko dovodi do poboljšanja nastave i učenja, što je zapravo i cilj ovakvog ocenjivanja. Smatramo da je neophodno pojasniti šta evaluacija nastave znači i na koji način bi trebalo da se organizuje.

Grafikon 3.

Savez studenata Medicinskog fakulteta: „*Evaluaciju organizuju studenti i prodekan za akreditaciju.*“

Studentski predstavnik Univerziteta Singidunum: „*Sam upitnik za pismenu evaluaciju formira interna komisija za kvalitet u kojoj studenti imaju veliki uticaj. Pored toga, parlament sprovodi i usmenu evaluaciju u vidu fokus grupa sa studentima i izveštaj podnosi komisiji za kvalitet.*“

Alternativna akademska obrazovna mreža je objavila publikaciju na datu temu (Gunar Handal, Studentska evaluacija nastave; Priručnik za nastavnike i studente visokoškolskih ustanova, 2003) u kojoj kaže:

„Ranije smo precizirali da je nastava ono što se evaluira, ali to ipak treba malo detaljnije obraditi, jer u nastavi postoji mnogo stvari koje je moguće evaluirati. Nekoliko primera može da ilustruje taj raspon:

Možemo vršiti evaluaciju nastave pojedinog nastavnika, sa ciljem da utvrdimo:

- u kojoj meri je način predstavljanja izabrane građe razumljiv i jasan studentima, ili
- u kojoj meri se studenti aktiviraju da učestvuju u samom predavanju, ili u periodu do sledećeg predavanja, ili
- da li su ilustracije koje nastavnik koristi u obliku primera, modela, dijapozitiva, folije ili crteža na tabli dovoljno jasne, jednostavne i razumljive, da li ih je premalo ili previše, i da li su relevantne za razumevanje gradiva, ili u kojoj meri su studenti u stanju da zapamte važne elemente iz tih ilustracija kada napuste slušaonicu.

Možemo takođe evaluirati kako je sadržaj nekog tečaja pokriven i obrađen kroz nastavu za koju u okviru tog tečaja odgovornost deli više nastavnika.

- Koje teme nisu spomenute tokom nastave i da li je studentima u dovoljnoj meri jasno šta mogu da nauče učestvujući u nastavi, a šta moraju da nauče sami?
- U kojoj meri se nastava različitih nastavnika preklapa i da li je to u tom slučaju planirano i namerno, ili nenamerno i slučajno?
- U kojoj meri nastavnici sarađuju u planiranju tečaja i udela i funkcije pojedinog nastavnika u nastavi, i da li se ta saradnja odvija kako je planirana?
- Koji su ciljevi planirani kao oni do kojih studenti treba da stignu uz pomoć te nastave, i kako je zamišljeno da oni dosegnu druge ciljeve tečaja?

Takođe je moguće evaluirati u kojoj meri se studenti na tečaju pripremaju za nastavu i obrađuju gradivo posle nje. Možemo takođe ispitivati da li mere koje je nastavnik uveo (na primer, uvodna reč studenata na izabrane teme na tečaju, zajednički rad više studenata – između časova – na problemima koje nastavnik formuliše, odnosno nastavnici formulišu) funkcionišu tako da doprinose pojačanoj aktivnosti studenata i utisku aktivnijeg učenja ili to ne čine:

- Možemo posmatrati kako nastavnikov način ophođenja na seminaru doprinosi – ili otežava – učestvovanju studenata u raspravama.
- Možemo, naravno, evaluirati i kako studenti doživljavaju obim i težinu gradiva koje čini tečaj u odnosu na vreme predviđeno za taj tečaj ili broj bodova koji daje, i kako eventualno reaguju ako doživljavaju tečaj kao pretežak.

- Možemo, naravno, proučavati i kakav stav različite grupe studenata (muškarci/žene, redovni/vanredni studenti, grupe različitog predznanja i slično) imaju prema ovome.“

Upravljanje sopstvenim učenjem studenti ne ostvaruju samo putem primene UOS-a, već i aktivnim učešćem u akreditaciji i osiguranju kvaliteta institucija i agencija za akreditaciju, kreiranju kurikuluma i ishoda učenja, zajedno sa profesorima. Prema istraživanju, u kreiranju kurikuluma profesori konsultuju studente u 43% slučajeva, dok ih u 57% slučajeva konsultuju upravljačka tela visokoobrazovne institucije. Kada je u pitanju razvoj ishoda učenja, u 29% slučajeva studenti nisu ni informisani ni konsultovani, u 57% slučajeva su informisani, ali ne i konsultovani, dok su u samo 14% slučajeva i informisani i konsultovani o procesu razvoja i primene ishoda učenja.

Organizaciono mentorstvo odnosi se na rad studentskih organizacija i parlamenata sa studentima zainteresovanim za jačanje studentskog pokreta i osnivanje novih studentskih organizacija, odnosno ogranaka postojećih. U nastavku brošure razjašnjeni su osnovni stubovi studentskog organizovanja i dat je niz predloga za jačanje studentskih organizacija i studentskog predstavnništva. Studentski predstavnici koji se bave organizacionim mentorstvom, hrabriće studente da se uključe u studentski pokret i na taj način doprinesu razvoju aktivnog civilnog društva i demokratije. Učešćem u studentskim organizacijama i parlamentima, studenti će imati priliku da unapređuju visoko obrazovanje, podstičući reformu u skladu sa evropskim standardima i Bolonjskim procesom. Ovaj vid mentorstva će pružiti mnoge mogućnosti studentima kroz saradnju sa visokoobrazovnim instancama na nacionalnom i evropskom nivou.

Jedna od značajnih tema kojom bi oba vida mentorstva trebalo da se bave, jeste *rodna ravnopravnost*. Većina organizacija i parlamenata je svesna ove teme i kroz statutorne dokumenta, planove rada i aktivnosti, podstiču studentkinje da se bave studentskim pitanjima jednako kao i studenti. Međutim, ovde nešto „ne štima“. Poražavajući je podatak da je u predstavljenom istraživanju učestvovalo 86% studenata i samo 14% studentkinja. Štaviše, svi studentski predstavnici su lideri studentskih organizacija, odnosno parlamenata, dok su predstavnice članice istih.

Studenti mentori, nikako ne treba da zaborave na širenje svesti o rodnoj ravnopravnosti. Širenje znanja u ovoj oblasti, održavanje treninga i podsticaj studentkinja da se uključe u rad i još više, budu motivisane za to, je jedan od značajnih uspeha studentskog mentorstva.

Oba vida mentorstva, kako individualno, tako i organizaciono, trebalo bi da budu organizovana od strane studentskih organizacija i parlamenata na lokalnom, univerzitetskom i nacionalnom nivou. Baze studenata mentora bi trebalo da se razviju na svakom od nivoa, nakon čega bi usledilo umrežavanje širom Srbije. Kako bi podstakle razvoj studentskog mentorstva u Srbiji, studentske organizacije i parlamenti na svim nivoima bi trebalo da uvrste ovu aktivnost u svoja statutarna dokumenta kao i planove rada. Mentorski rad bi trebalo da bude volonterski kako bi se podstakla društvena svest studenata.

BOLONJA VIĐENA OČIMA STUDENTA 2012

UČENJE ORIJENTISANO NA STUDENTA: Alati za studente, nastavno osoblje, i institucije visokog obrazovanja

Učenje orijentisano na studenta (UOS)

UOS je filozofski pristup obrazovanju u kom su potrebe i mišljenja studenata u centru obrazovnog procesa. Ponekad se UOS interpretira i mnogo uže, kao pedagoški pristup karakterističan po metodama koje se koriste kako bi student doprineo stvaranju procesa učenja.

U UOS-u, učenje predstavlja aktivan i interaktivan proces koji bi trebalo da vodi do usvajanja znanja i dubokog razumevanja materije. Studenti su aktivni učesnici obrazovanja, od kojih se takođe očekuje veća odgovornost za sopstveno obrazovanje. Pod ovim se podrazumeva i razvoj autonomnosti studenata (u odnosu sa profesorom) i potreba za uzajamnim poštovanjem u odnosu sa profesorom.

Jedna od dimenzija podrazumeva lični razvoj studenata sa fokusom na odnos sa profesorima, jačanje kreativnog razmišljanja i ohrabivanje studenata u procesima učenja. Ovo, takođe, podrazumeva individualnu i društveno korisnu ulogu visokog obrazovanja i njegovog značaja za individualni razvoj ličnosti.

Usvajanje UOS-a je alternativa koja je dobrodošla i koja omogućava visokoobrazovnim institucijama da edukuju studente kako da postanu aktivni članovi civilnog društva, kako da analitički razmišljaju i kako da postanu agenti promene.

Za stvaranje UOS-a zaslužni su Hayward, 1905. i Dewey, 1956. Carl Rogers, 1980. je kasnije proširio koncept u teoriju obrazovanja, a ovaj pristup učenju je takođe povezan sa radom Piaget-a (razvojno učenje) i Malcolm Knowles-a (samoupravljačko učenje). Nešto od UOS literature može biti sažeto u sledećim elementima (cf. Lea et al, 2003.):

- Oslanjanje na *aktivno* pre nego na *pasivno* učenje;
- Akcenat na *detaljnem učenju i razumevanju*;

- Povećana *dužnost i odgovornost* studenata;
- Povećan *osećaj autonomije* kod studenata;
- *Zavisnost* između studenta i profesora;
- *Uzajamno poštovanje* u odnosu student – profesor;
- *Reflektivni pristup procesu nastave i učenja* od strane studenta i profesora.

UOS se bazira na konstruktivizmu kao teoriji učenja, koji je izgrađen na ideji da studenti moraju da konstruišu i rekonstruišu znanje kako bi učili efektivno. Učenje je pritom najefektnije kada student iskusi stvaranje određenog ishoda kao deo aktivnosti. UOS je takođe srodan *transformativnom učenju* koje podrazumeva proces kvalitativne promene u učenju fokusirajući se na poboljšanje i ohrabivanje studenta, razvijajući njegove kritičke sposobnosti.

Radna definicija UOS-a glasi:

„Učenje orijentisano na studenta predstavlja način razmišljanja i kulturu u okviru određene visokoškolske institucije. To je proces učenja koji je u širokoj meri podržan od strane konstruktivističkih teorija učenja i sa njima je u vezi. Okarakterisan je inovativnim metodama nastave koje imaju za cilj promovisanje učenja u komunikaciji sa profesorima i drugim studentima. Te metode ozbiljno promovišu studente kao ravnopravne partnere u sopstvenom procesu učenja i istovremeno doprinose jačanju sposobnosti za rešavanje problema, kritičko razmišljanje i reflektivno razmišljanje.“ (Učenje orijentisano na studenta, ESU, 2010.)

Naravno, primena i stvaranje uslova za visoko obrazovanje orijentisano na studenta zahteva i promenu stanja uma glavnih aktera u obrazovanju na lokalnom i nacionalnom nivou.

Ovo zahteva aktivno učešće nekoliko agenata promene, kroz dugotrajne aktivnosti, zato što je neprekidna i konzistentna primena reforme dug i spor proces.

Osnovni principi UOS-a

Na osnovu ispitivanja teorije koja stoji iza UOS-a i praćenja intenzivne diskusije sa profesorima i studentima na temu šta je UOS po njihovom mišljenju, a za vreme prve konferencije projekta T4SCL (Vreme za novu paradigmu u edu-

kaciji: Učenje orijentisano na studenta, u Bukureštu, Rumunija, maj 2010.) sastavljena je lista osnovnih principa na kojima se UOS bazira. Isključivo uz pomoć ovih principa, nemoguće je stvoriti kompletnu sliku o učenju orijentisanom na studenta. Principi pre služe za jasno razumevanje osnove UOS-a i za dalju diskusiju na datu temu.

Princip I: UOS zahteva konstantan reflektivan proces. Deo osnovne filozofije UOS-a je da nijedan kontekst ne može da ima jedan UOS stil koji je primenjiv nezavisno od vremena. Filozofija UOS-a je takva da profesori, studenti i institucije treba da konstantno obraćaju pažnju na svoje predavanje, učenje i infrastrukturne sisteme; oni bi konstantno poboljšavali iskustvo učenja studenata i omogućavali dostizanje željenih ishoda učenja, na način koji stimuliše kritičko razmišljanje i podstiče razvoj sposobnosti studenata.

Princip II: UOS nema univerzalno rešenje. Glavni koncept na kom se zasniva UOS jeste moć shvatanja da su sve visokoškolske institucije, profesori i studenti različiti. Svi funkcionišu u veoma različitim kontekstima i bave se različitim disciplinama. Stoga je UOS pristup učenju koji zahteva fleksibilnu primenu, u zavisnosti od stilova nastave i učenja koji su karakteristični za datu instituciju.

Princip III: Studenti imaju različite stilove učenja. UOS prepoznaje činjenicu da studenti imaju različite pedagoške potrebe. Neki uče bolje kroz probu i greške, dok neki uče bolje uz praktično iskustvo. Neki studenti uče čitajući obimnu literaturu, dok su drugima potrebne debate i teorijske diskusije kako bi razumeli gradivo.

Princip IV: Studenti imaju različite potrebe i interese. Svi studenti imaju potrebe koje se ogledaju i u aktivnostima van učionica. Neki su zainteresovani za kulturne aktivnosti, neki za sport ili studentsko organizovanje. Studenti mogu imati decu ili se mogu suočavati sa psihološkim poteškoćama, bolestima ili invaliditetom.

Princip V: Izbor je od najveće važnosti za efektno učenje. Studenti vole da uče različite stvari, stoga bilo koja programska ponuda bi trebalo da ima veliki izbor tema. Učenje može da bude organizovano na slobodan način, kao na višim školama slobodnih umetnosti ili izbor može biti ponuđen u više tradicionalnom, disciplinarnom stilu.

Princip VI: Studenti imaju različita iskustva i početno znanje. Učenje mora da bude prilagođeno životu i profesionalnom iskustvu individualnog

studenta. Na primer, ako studenti već imaju značajno iskustvo u korišćenju informaciono-komunikacionih tehnologija, nema potrebe učiti ih istim stvarima iznova. Ako poseduju značajne istraživačke sposobnosti, možda bi bilo bolje da im se pomogne u teorijskom delu. Lično iskustvo može takođe biti upotrebjeno kao motivacija studentima. Na primer, dozvoliti im da podele sopstveno iskustvo sa kolegama kako bi najbolje ilustrovali slučaj.

Princip VII: Studenti bi trebalo da kontrolišu sopstveno učenje. Studentima bi trebalo da se pruži prilika da učestvuju u stvaranju programa, kurikuluma i evaluaciji istih. Studenti bi trebalo da budu shvaćeni kao jednaki partneri koji imaju udeo u funkcionisanju visokog obrazovanja. Najbolji način da se učenje fokusira na studenta jeste da se studenti uključe u donošenje odluka o načinu sprovođenja nastave i učenja, kao i njihovo izvršavanje.

Princip VIII: UOS se fokusira na „omogućavanje“ ne „pričanje“. Profesori uglavnom pripremaju nastavu po prepričanim činjenicama i znanju studenata. UOS pristup ima za cilj da dâ studentu veću odgovornost, omogućavajući mu da razmišlja, procesuirá, analizira, sintetiše, kritikuje, primenjuje, rešava probleme, itd.

Princip IX: Učenje zahteva saradnju studenata i nastavnog osoblja. Važno je da studenti i nastavno osoblje sarađuju kako bi razvili međusobno razumevanje problema na koje nailaze u procesu nastave i učenja, kao i problema koji se javljaju u upravljanju visokoobrazovnom institucijom, predlažući i pronalazeći rešenja zajedno. U učionici, ovakva saradnja će imati pozitivan efekat jer će stvoriti partnerski odnos između studenata i profesora. Ovakvo partnerstvo i konstruktivna interakcija je osnovni postulat filozofije UOS-a.

UOS i Bolonjski proces (BP)

Dok je UOS jedna od mlađih ideja BP-a, njegova vrednost mora da se naglasi u kontekstu ciljeva Bolonjskog procesa. Fleksibilnost prema studentima ima za krajnji cilj bolju održivost čitavog sistema raznolike i internacionalizovane studentske populacije. Stoga se UOS može smatrati jednim od instrumenata Bolonjskog procesa koji se sastoji od mnogih instrumenata harmonizacije i procedura, i koji direktno utiče na proces učenja.

Promena fokusa i stavova se, pre svega, sagledava kao osnovni element potreban za primenu UOS-a. Ovo, takođe, zavisi od administrativnih i strukturalnih promena koje imaju za cilj smanjenje rigoroznosti konzervativnog

obrazovnog sistema. Istovremeno, strukturalne i administrativne promene su veliki teret nastavnom osoblju i profesorima, te ne treba UOS shvatiti kao isključivo administrativnu reformu.

Studenti i profesori većinom misle da je primena UOS-a ogroman posao upravo iz navedenih birokratskih razloga. Elementi koje studenti i profesori smatraju značajnim su sledeći:

- Fleksibilni načini učenja vezani za ishode učenja;
- Studentsko učešće u kreiranju kurikuluma;
- Fokus na individualnog studenta i učenje o učenju;
- Studentski portfolio kao model pristupa;
- Interaktivan proces učenja koji se sastoji i od „peer-to-peer“ aktivnosti.

Ovi elementi služe povećanju fleksibilnosti u visokom obrazovanju. Sve postaje važnije kada shvatimo da je masifikacija visokog obrazovanja stvorila studentsko telo kome se ne može pristupiti na monolitni, univerzalni način. Studentima iz netradicionalnih sredina mora biti omogućen fleksibilan pristup, prikladan njihovim načinima učenja i ličnoj situaciji, kao što je zaposlenje ili porodične obaveze.

Izazov se često krije na lokalnom nivou. U UOS-u student treba da bude ohrabren, autonoman i sposoban da sam usmeri svoje učenje. Ovo takođe predstavlja promenu paradigme u osnovnom i srednjem obrazovanju. Tu se naročito obraća pažnja na promene u pedagoškoj praksi kako bi se pomoglo učenicima da budu što samostaljniji.

Iako je primena UOS-a u velikoj meri zavisna od praktične primene na lokalnom nivou, njegova primena se može olakšati izmenama politika na nacionalnom nivou. Mnogi instrumenti i koncepti Bolonje podržavaju primenu UOS-a. Bolonjski proces je veoma značajan u primeni ovakvog vida učenja upravo zbog činjenice da je BP prisutan u skoro svim evropskim zemljama. Implementacija BP-a pomaže jačanje fleksibilnosti i korišćenje učenja zasnovanog na ishodima i otvara evropsku diskusiju na temu obrazovanja koje bi moglo da podstakne razmenu znanja i dobrih praksi.

UOS je pomenut kao zasebna tema u zvaničnim bolonjskim dokumentima u prethodnih nekoliko godina: „Evropsko visoko obrazovanje se suočava sa značajnim izazovima, sigurnim mogućnostima globalizacije i ubrzanim tehnološkim razvojem uz nove pružaoce usluga, nove studente i nove tipove učenja. UOS i mobilnost će pomoći studentima da razviju sposobnosti koje

su im potrebne na promenljivom tržištu rada i ohrabriće ih da postanu aktivni i odgovorni građani.“ (Communiqué, 2009.) Uprkos tome, obično se neki drugi instrumenti i mere Bolonjskog procesa koriste za sprovođenje UOS-a. Glavni razlog tome je da neke političke mere podstiču primenu ishoda učenja, povećanu fleksibilnost i uporedivost procesa.

Tabela 1: Elementi u BP-u koji mogu olakšati primenu UOS-a

Instrumenti Bolonjskog procesa	Elementi/Mogućnosti koje mogu da ojačaju UOS
Ishodi učenja	Studenti treba da budu konsultovani kada se stvaraju ishodi učenja. Studentske potrebe i karakteristike studentske populacije se uzimaju u obzir kada se stvaraju ishodi učenja. Karakteristike studentske populacije mogu biti analizirane i uzete u obzir prilikom ove prakse.
ESPB	ESPB su povezani sa definisanim ishodima učenja u raznim programima i modulima.
OK (osiguranje kvaliteta)	I nastavno osoblje i studenti mogu biti konsultovani po pitanju institucionalnih procesa osiguranja kvaliteta. Metodologija osiguranja kvaliteta i pravilnici mogu i moraju uzeti u obzir elemente nastave/učenja. Spoljna evaluacija može da se reformiše tako što će fokus postati obrazovni proces.
Priznavanje prethodnog učenja (PPU) i priznavanje kvalifikacija (PK)	Prethodno učenje bi trebalo da bude priznato od strane institucija ako je relevantno za očekivane ishode učenja. U tom slučaju trebalo bi da je besplatno. Sposobnosti stečene van formalnog sistema bi trebalo da budu priznate od strane institucija i da se uklope u proces priznavanja kvalifikacija. To bi trebalo da bude olakšano, pa čak i automatsko ako ne postoje razlike u studijskim programima.

Mobilnost	Studentima koji studiraju u inostranstvu bi trebalo da se priznaju studije bez ikakvih problema nakon povratka u zemlju porekla. Zajednice praktikanata postaju sve korisniji metod diseminacije iskustva i inovativnih pristupa nastavi i učenju.
Socijalna dimenzija	Posebne mere pomoći bi trebalo da se uvedu za studente sa specijalnim potrebama. Programi učenja bi trebalo da budu fleksibilni kako bi dozvolili učenje i rad u isto vreme. Posebne usluge savetovanja, između ostalog i baza studenata mentora bi trebalo da postoje na visokoškolskim institucijama kako bi olakšale prilagođavanje netradicionalnih studenata na učenje orijentisano na studenta i metode učenja.

Polje u kom studenti potpuno učestvuju je procena izvođenja nastave. Ovaj proces je sada skoro univerzalan u Evropi, iako još uvek postoje zemlje u kojima je ovaj proces tek u ranom stadijumu razvoja (Azerbejdžan, na primer) ili zemlje u kojima postoji, ali nije dosledan (Mađarska, na primer). U nekim zemljama institucionalna autonomija je proces koji varira, tako da je u nekim institucijama funkcionalan, a u drugim nije. Ovo je slučaj u Holandiji. Kako je procena nastave postala veoma važna u nekoliko proteklih godina zbog načina na koje je uključena u razne procese akreditacije i osiguranja kvaliteta, brojne institucije se usavršavaju u ovoj proceduri.

Beneficije

Ako je UOS primenjen na odgovarajući način, svi partneri (uključujući institucije, studente i nastavno osoblje) beneficiraju. Uzimajući u obzir trenutni kontekst visokog obrazovanja u Evropi, finansijsku situaciju, masifikaciju visokog obrazovanja i visok obim posla nastavnog osoblja, jasno je koliko benefita primena UOS-a može da donese.

Beneficije za studente su sledeće:

- Studenti postaju integralni deo akademske zajednice;
- Povećana motivacija za učenje;
- Studenti su autonomni i odgovorniji za sopstveno učenje;
- UOS omogućava veliku zainteresovanost za studentske potrebe, čime se omogućava fleksibilnost u nastavi i učenju.

Beneficije za profesore su sledeće:

- UOS čini ulogu studenata interesantnijom;
- UOS daje rešenja u borbi sa masifikacijom visokog obrazovanja i diverzitetom studentskog tela;
- Uočljivi su pozitivni efekti na uslove rada;
- Kontinuirano samousavršavanje;
- Povećana motivacija i zainteresovanost studenata;
- Profesionalni razvoj akademije.

Beneficije zajedničke za studente i profesore:

- Poboljšanje kvaliteta nastave;
- Poboljšanje statusa pedagogije i nastavničke profesije;
- Povećana reprezentativnost u strukturama upravljanja visokim obrazovanjem.

Takođe, visokoškolske institucije imaju značajne beneficije:

- Procenat zadržavanja studenata u visokom obrazovanju je veći;
- Programi koji privlače studente;
- Konstantan proces usavršavanja;
- Podsticanje razvoja kulture celoživotnog učenja.

Zasigurno je potrebno još mnogo rada na UOS-u kako bi učenje postalo u potpunosti orijentisano na studenta. Potrebno je menjati način razmišljanja, sarađivati sa svim partnerima u visokom obrazovanju i truditi se da se praksa UOS-a, korak po korak, sprovodi u institucijama visokog obrazovanja, na odgovarajući način za datu instituciju. Osiguranje kvaliteta bi trebalo mnogo više da se bavi procesima nastave, nego što je to trenutno slučaj. Takođe, reformi nastave bi trebalo da se posveti mnogo više vremena na sistemskom i institucionalnom nivou, kao i nezavisnom istraživanju.

Kako studenti nisu uvek shvaćeni kao partneri u visokom obrazovanju, potrebno je raditi na poboljšanju sistema u kom je glas studenata poželjan prilikom donošenja odluka o programu, kurikulumu i slično, i u kom su studenti ravnopravni sa ostalim akterima visokog obrazovanja. Ova praksa bi dovela do bolje primene učenja orijentisanog na studenta i obrnuto.

Fleksibilno učenje i studentska svojina

Kako su mnoge unije, članice Evropske studentske unije, prijavile, u prošlosti studenti nisu imali mogućnost značajnog odabira studijskih predmeta i načina učenja. Danas, situacija je nešto bolja i studenti delimično mogu da odaberu sadržaj svojih studija. U većini slučajeva unije su izvestile da imaju kontrolu nad procesom odabira predmeta, dok je samo par unija izvestilo da studenti mogu u proseku da odaberu više od dvadeset procenata svojih studijskih programa. Predstavljajući bilo visok stepen institucionalne autonomnosti ili rigorozan kurikulum povezan sa tehničkim studijama, unije u Norveškoj, Belgiji, Bivšoj jugoslovenskoj republici Makedoniji, Danskoj i Nemačkoj, prijavile su da ne postoje nacionalne odredbe o broju izbornih predmeta.

Na osnovu izveštaja unija iz Evrope, praksa odabira predmeta je unapređena i više unija je primetilo da institucije imaju veću slobodu u postavljanju izbornih predmeta, kao i veću autonomnost u odlučivanju o ovim koracima. Ovo je očekivan i dobrodošao trend, s obzirom na to da institucije postaju fleksibilnije u prilagođavanju kurikuluma i procesa učenja studentskoj demografiji, regionalnim karakteristikama i drugim faktorima. Sa druge strane, postoje situacije u kojima institucije koje ne uspeju da sprovedu reforme prođu nekažnjeno.

Pedagoški aspekti UOS-a

Vrlo je važno pomenuti da je ispravna primena ishoda učenja jedan od nekoliko načina na koje evaluacija i merenje uspeha u obrazovanju mogu da se sprovedu na potpuno objektivni i značajan način, dok se, takođe, omogućava stvaranje odgovarajućih načina učenja kako bi se dostigle željene kvalifikacije.

Istina je da je u mnogim institucijama teško dostići promenu pedagoških metoda. 2009. godine samo devet od dvadeset devet unija koje su odgovorile na pitanja istraživanja, prijavilo je široku primenu treninga za nastavno osoblje radi poboljšanja nastave. U nekim slučajevima, programi čak nisu bili ni obavezni. Ovaj pristup je kasnije bio ojačan T4SCL projektom u saradnji ESU-a sa organizacijom Education International (EI). Upitnik za osoblje pokazao je da dodatne barijere, kao što je preveliki obim posla, ograničavaju vreme koje profesori imaju za učešće u takvom programu ili za popunjavanje formulara za ocenu postignutog rezultata.

Poboljšanja u procesima nastave i učenja na institucionalnom nivou takođe mogu biti pod uticajem činjenice da je fokus na istraživanju, mnogo više nego na procesu nastave i učenja.

Prednosti UOS-a, celoživotnog učenja i zapošljavanja

Neki od potencijalnih benefita UOS-a su često ignorisani, ali bi mogli da na kraju promene sistem obrazovanja u celosti. Jedan od benefita jeste potencijal da se razvije celoživotno učenje. Više autonomnih studenata će radije nastaviti da budu autonomni u traženju daljih mogućnosti razvoja obrazovanja.

Učenje orijentisano na studenta podstiče i razvoj transverzalnih osobina koje su od značaja za zapošljavanje. Na osnovu istraživanja Evropske komisije „Eurobarometar“, studija mišljenja poslodavaca o zapošljavanju diplomaca pokazuje da su transverzalne sposobnosti jedna od najbitnijih karakteristika pri zapošljavanju. Zatim, druga bitna karakteristika je sposobnost za timski rad (67% poslodavaca), što je praćeno sektor-specifičnim osobinama, komunikacijskim veštinama, kompjuterskom pismenošću, mogućnošću prilagođavanja novim uslovima, pismenošću, analitičkim sposobnostima i sposobnostima rešavanja problema (sve 58% - 62%). (Evropska komisija, 2010.).

Sve ove osobine se bolje razvijaju uz pedagoške metode koje su često povezane sa UOS-om (timski rad, na primer). Razvoj opštih veština se često ignoriše u formalnom obrazovanju iako bi trebalo da je više promovisan i cenjen u vremenu fleksibilnih i mobilnih tržišta rada.

NIJEDAN STUDENT NIJE IZOSTAVLJEN

Obrazovanje i angažovanje studenata

Iako se možda čini da je jedini cilj obrazovanja priprema studenata za tržište rada, ovo je samo jedna od njegovih svrha. Glavni cilj obrazovanja jeste stvaranje društva u kome bismo svi želeli da živimo, a angažovanje studenata je od ključne važnosti za postizanje tog cilja. Ovo poglavlje će pojasniti zbog čega je tako.

Višestruke svrhe visokog obrazovanja

Kada se izdaleka posmatra debata Evrope na temu visokog obrazovanja, može se steći utisak da obrazovanje ima samo jednu svrhu, pripremu za tržište rada, a da su dobar fakultet ili viša škola ono što će studente u kratkom roku sprovesti kroz studije na radna mesta.

Ova tvrdnja nije potpuno netačna, ali nije ni potpuno istinita. Poenta nije osporavati važnost obrazovanja u cilju bolje pripreme za buduće zaposlenje, usavršavanje nivoa zaposlenosti pojedinca ili ulogu u daljem ekonomskom razvoju. Postoji težnja da se podigne svest o činjenici da ekonomski razvoj, ma koliko bitan bio, nije jedini cilj obrazovanja. Ova naizgled jednostavna izjava, dovoljno kratka da bi bila razumljiva, nailazila je na mnoge prepreke u razumevanju publike prilikom javnih debata.

Kojoj svrsi bi tačno obrazovanje trebalo da služi, može biti predmet debate, ali ne i stav da se govori o svrhama u množini, pre nego u jednini. Savet Evrope ima stav da visoko obrazovanje ima četiri glavne svrhe jednake važnosti, a to su:

- Priprema za tržište rada;
- Priprema za život aktivnog građanina u demokratskom društvu;
- Lični razvoj;
- Razvoj i održavanje široke, aktivne baze znanja.

Iako se ove stavke odnose na visoko obrazovanje, njihov značaj se može odnositi i na obrazovanje uopšte. Napredno znanje se često može razviti kroz istraživanje, ali i u nekim neakademske poljima, na primer, zanatima. Mnogi profesori u osnovnim i srednjim školama poseduju napredno znanje

i razumevanje predavanja i procesa učenja, pa ipak se svi možemo setiti profesora iz svojih školskih dana koji to znanje nisu posedovali.

Obrazovanje za društvo kakvo želimo da postanemo

Obrazovanje je od suštinske važnosti za stvaranje društva u kome želimo da živimo. To su društva u kojima su ljudi smisleno zaposleni, sa razumnim nivoom prihoda, a malo verovatno društva u kojima ljudi neprestano rade ili u kojem se sve odluke donose na ekonomskoj osnovi. To su malo verovatno društva u kojima ljudi ostaju zatvoreni u sopstvenim individualnim sferama bez ikakvog interesovanja za zajedničko dobro zajednice. Sa druge strane, to nisu društva u kojima postoji malo mesta za lične sfere i interesovanja. Takva društva postoje i to su ona iz kojih ljudi teže da pobegnu, pre nego da u njih emigriraju. I na kraju, to su malo verovatno društva u kojima ljudi samo žele da budu u kontaktu sa ljudima nalik njima samima ili oni koji nisu u mogućnosti da vide dalje od bliske budućnosti i planiraju na duže staze u svoju korist, čak ni za vreme života svoje generacije.

Obrazovanje nije odgovor na sve nedostatke društva, ali je takođe teško zamisliti da društvo može targetirati svoje fundamentalne probleme bez uključivanja obrazovanja u proces njihovog rešavanja. Obrazovanje je neophodno za razvijanje ne samo sposobnosti potrebnih za zapošljavanje, već je potrebno i za napredak demokratskog društva. Kao što je Walter Lippmann rekao: „Nema te količine povelja, direktnih izbora ili glasačkih listića koji mogu stvoriti demokratiju od nepismenih ljudi.“

Različite sposobnosti

Projekat TUNING je napravio razliku između pojmova specifičnih i opštih sposobnosti. Specifične su intuitivno razumljive – na primer znanja koja jedan hemičar mora da poseduje, razume i primenjuje kako bi mogao da radi u svojoj struci. Opšte su one koje svi visoko obrazovani pojedinci treba da poseduju, bez obzira na akademsku specijalizaciju. Pokušaj da se sklopi kompletna lista opštih sposobnosti bi trajao u nedogled, ali je sigurno da bi lista sadržala sledeće:

- Analitičke sposobnosti;
- Sposobnost da se problem jasno predstavi;
- Sposobnost da se problem sagleda iz različitih uglova;
- Sposobnost da se izopšte lična viđenja iz problema;

- Sposobnost rešavanja i poželjno, sprečavanja konflikta;
- Sposobnost vođenja debate, ali i izvođenja zaključaka i njihova primena;
- Sposobnost čitanja između redova – čitanja neizrečenog.

Na naprednom nivou, visoko obrazovani pojedinci treba da poseduju obe vrste sposobnosti. Kao društvo, neophodni su nam diplomci sa visoko razvijenim specifičnim sposobnostima u određenim akademskim sferama, ali i oni koji mogu da stave svoje specifične sposobnosti u pravi kontekst, da sarađuju sa onima čije sposobnosti leže u drugom polju, da postavljaju kritična pitanja i da mogu pronaći odgovore na ta pitanja. Nameće se zaključak da u današnje vreme usavršavamo više specifičnih stručnjaka na sve višem nivou znanja nego ikada do sada, ali ne i intelektualce kakvi su nam potrebni. Ovde pod intelektualcima podrazumevamo one koji su sposobni da svoje stručne sposobnosti smeste u opštu perspektivu.

Studentsko predstavništvo

Demokratija kao ideal danas verovatno ima snažniju poziciju nego ikada pre. Takmičarski politički sistemi su većinom iščezli, kako su alternative privlačile veće grupe sledbenika. Do sada, demokratija se nije pokazala kao vožnja bicikla: kada se jednom nauči, nikada se ne zaboravlja. Naprotiv, demokratija je kao učenje stranih jezika: lako se zaboravlja ukoliko se ne koristi.

U isto vreme, naša ideja demokratije je previše pojednostavljena. Demokratsko društvo se ne može zamisliti bez demokratskih institucija, ali one same nisu dovoljne. Nakon pada Berlinskog zida, mnogi su bili naivni u svojim shvatanjima da će se nakon izbora i uspostavljanja demokratskih institucija razviti demokratija. Demokratija, između ostalog, znači donošenje odluka razmatranjem i rešavanje konflikata mirnim putem.

Demokratske institucije su neophodne, ali ne i dovoljne. Kako bi demokratija bila prava, svi stanovnici moraju biti ubeđeni da imaju uticaja na dobrobit društva i njihov doprinos mora biti veći od pukog glasanja svake dve ili četiri godine. Stanovništvo se mora posvetiti ideji da je javni prostor naše zajedničko dobro i da je značajnije od skupa individualnih privatnih prostora.

Demokratske institucije moraju se oslanjati na demokratsku kulturu, koja se razvija u mnoštvo konteksta. Od njih je samo nekolicina važna koliko i obrazovanje. Demokratska kultura zahteva teoretsko znanje i razumevanje, ali ne može biti razvijena samo unutar učionica, pogotovo u slučaju gde profesori drže predavanje, a studenti samo hvataju beleške. Demokratska kultura mora da se razvija kroz praksu. Studenti moraju učestvovati u radu i upravljanju svojim institucijama jer imaju jedinstvenu perspektivu obrazovanja koju ni jedan drugi stejkholder ne poseduje, a bez koje rad visokoobrazovnih institucija ne bi bio podesan. Društva bi, takođe, bila loše savetovana kada bi od građana očekivala da budu punopravni aktivni građani kada završe školovanje ukoliko nisu imali praksu u demokratskom učestvovanju tokom studiranja.

Vođenje visokoobrazovnih institucija u Evropi je bazirano na specifičnom balansu između predstavnštva i nadležnosti, sa specifičnim pogledom na sposobnosti neophodne za vođenje ovakvih institucija. Upravo zbog toga akademsko osoblje, koje ne čini većinu članova akademske zajednice i za koje se smatra da poseduje najviše sposobnosti u osnovnoj misiji obrazovanja (predavanje i istraživanje), zauzima najveći broj mesta upravljanju institucijama. S druge strane studenti, koji predstavljaju većinu akademske zajednice i imaju niži nivo sposobnosti u predavanju i istraživanju, daleko su bolji predstavnici od tehničkog i administrativnog osoblja. Sa prijemom spoljnih članova, sposobnosti potrebne za vođenje obrazovnih institucija pomeraju fokus sa predavanja i istraživanja ka širim političkim i socijalnim sposobnostima. U takvoj postavci neće biti grupa koje čine većinu članova u telima upravljanja, ali će studenti nastaviti da igraju važnu ulogu u upravljanju. Studentski predstavnici će isto tako doprineti balansu sposobnosti osnovnog cilja visokog obrazovanja i širih političkih i socijalnih sposobnosti.

Legitimitet studentskih predstavnika direktno zavisi od podrške koju imaju od strane studentskog tela, što može biti uzrok problema. Uopšteno, kvalitet studentskih predstavnika u Evropi je veoma visok, ali je zato broj birača jako mali. Ovo oslikava teškoće sa kojima se društva današnjice susreću u nastojanju da uključe stanovništvo u javnu sferu. U našim haotičnim svakodnevnim životima lako je poverovati da se demokratsko učešće u društvu može prepustiti ostalima. Međutim, ono što svi prepustimo nekome drugome, nikada neće biti učinjeno.

Klijenti ili studenti?

Jedan od najvećih izazova sa kojima se susreću studentske organizacije jeste kako prosečnog studenta podstaći da se uključi u rad institucije u kojoj studira. U javnim debatama često se studenti predstavljaju kao klijenti, korisnici usluga visokoobrazovnih institucija. Ovu izjavu prati pretpostavka da klijenti koji plaćaju za određenu uslugu imaju prava da se žale ukoliko usluga nije u potpunosti izvršena. To nas dovodi do dva pitanja:

- 1. Da li želimo da visokoobrazovne institucije budu pune klijenata koji kupuju ili studenata kojima je dovoljno stalo do visokog obrazovanja da žele da doprinesu njegovom unapređenju?*
- 2. Koje je od ova dva rešenja garancija za kvalitet koji sve ozbiljne institucije žele da postignu?*

Teško je prihvatiti mišljenje da klijenti imaju jača prava da izraze kritiku nego sami članovi društva. Ovo je u direktnoj suprotnosti sa demokratijom, čija je osnovna poruka da je snaga i jačina mišljenja pojedinca nezavisna od jačine njegovog novčanika.

Ono što se naizgled čini kao neznatna razlika u formulaciji odaje fundamentalno različite realnosti. Klijente jedino zanima krajnji proizvod koji će kupiti, njih ne zanimaju proces i unutrašnja pitanja proizvođača. Ukoliko im se ponudi pristojan proizvod za pristojnu cenu, ostaće, u suprotnom će tražiti dalje. U slučaju da su studenti stvarno klijenti, zbog čega bi se onda uopšte interesovali za obrazovni sistem i njegove institucije?

Ukoliko su studenti samo studenti, stvari su drastično drugačije. Ako su studenti članovi akademske zajednice, oni imaju neosporivo pravo na učešće u dobrobiti zajednice. Ovo, naravno, ne znači da će uvek biti zadovoljni stanjem u svojoj zajednici, ali znači da će studenti biti u mogućnosti da uoče ono što je potrebno unaprediti i aktivno učestvovati u unapređenju društva, a ne otići i tražiti bolje. Klijenti odlaze, a članovi društva ostaju da grade svoju zajednicu do poslednjeg tračka nade za unapređenjem.

Na neki način, uspeh evropskog visokoobrazovnog sistema zavisi od uspeha studentskih predstavnika, studentskih organizacija, visokoobrazovnih institucija da studente zainteresuju za ideju koja vidi demokratsko učešće kao doprinos, pre nego kao obavezu. Oni sa podjednakom važnošću sh-

vataju polaganje ispita kao i njihovo celokupno iskustvo od ulaska do izlaska iz visokoobrazovne institucije, kao šansu da prošire dijapazon sposobnosti, izgrade karakter i razviju predanost radu za opšte dobro.

Internacionalizam, diverzifikacija i implikacije za studentsko liderstvo i njihova uključenost u donošenje odluka

Globalizacija visokog obrazovanja dovela je do preispitivanja modela upravljanja visokoobrazovnim institucijama, kao i njihovoj reformi u smeru ere menadžerstva⁷. Takvi režimi upravljanja teže da razviju jasnu organizacionu kulturu koja u isto vreme vidi studente kao klijente-korisnike, ali iziskuje učešće studenata u prikupljanju povratnih informacija sa ciljem poboljšanja kvaliteta rada. Osnovni model studentskog predstavnštva nastoji da bude okarakterisan kao depolitizovan način upravljanja fokusiran na pružanje usluga studentima koje upotpunjuju kvalitet rada institucija. Ovakvi modeli studentskog učešća česti su u privatnim, profitnim visokoobrazovnim institucijama. U novoj eri menadžerstva postoji mogućnost primene ovog modela i u javnom sektoru.

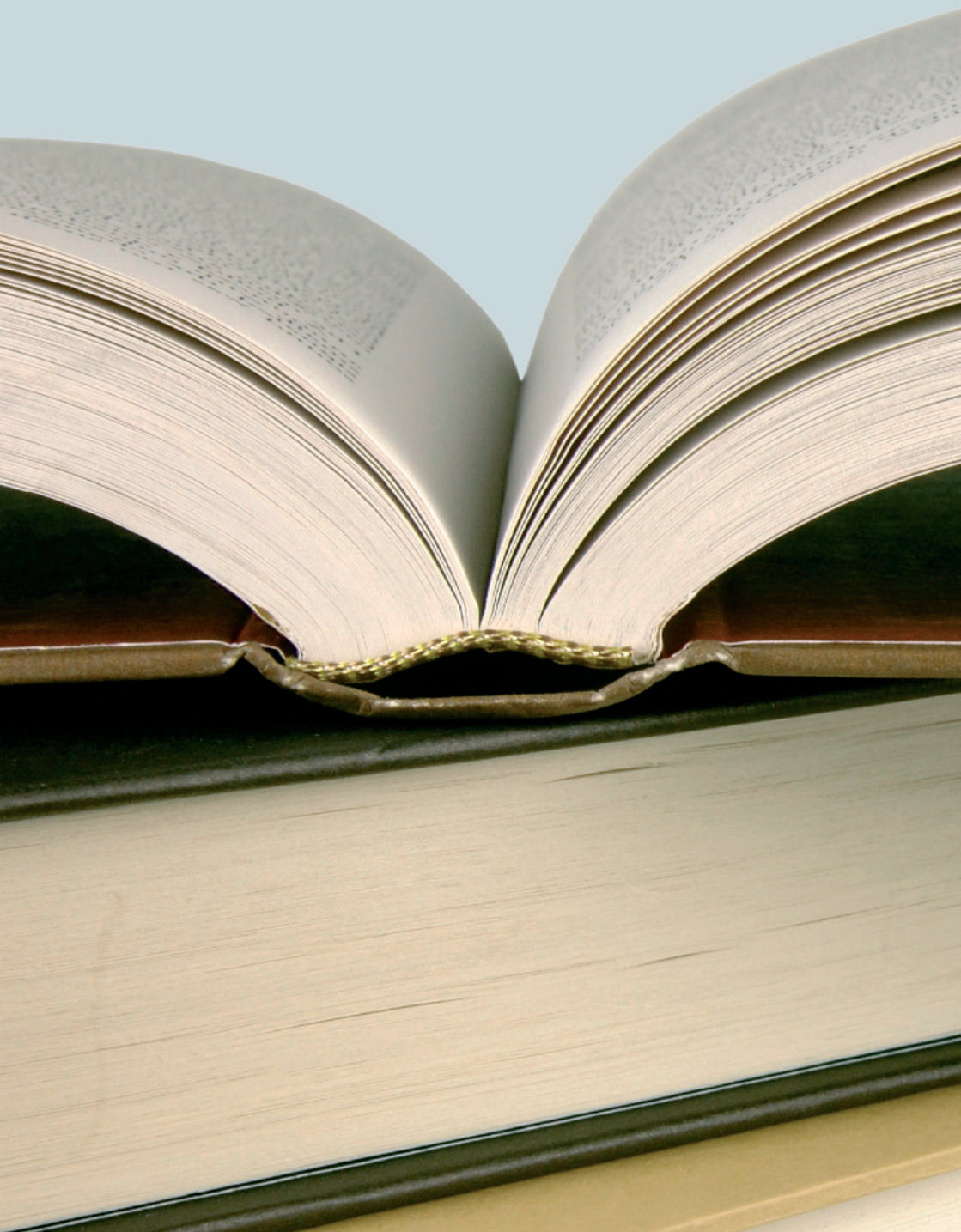
Dodatni podsticaji eri menadžerstva proizilaze iz sve većih zahteva koje od visokoobrazovnih institucija imaju ekonomija znanja i društvo kao celina. Visokoobrazovne institucije se suočavaju sa sve većim brojem stejkholdera i njihovim najrazličitijim zahtevima. To nameće pitanje odnosa između institucije i stejkholdera, kako eksternih tako i internih. Postavlja se pitanje kako da univerzitet postavi prioritete između raznih funkcija i stejkholdera i njihovih zahteva? Koje strukturne i funkcionalne promene treba da sprovede radi lakšeg upravljanja rastućim brojem sve kompleksnijih stejkholdera? I najvažnije, kako ove promene utiču na učešće studenata, kao i njihov uticaj u odnosu na druge stejkholdere?

Omasovljavanje visokog obrazovanja nije samo proširilo studentsko telo, već je doprinelo sve većim izbornim jedinicama za studentske predstavnike. Rast važnosti celoživotnog učenja povećao je udeo odraslih u studentskom telu. Oni sa sobom donose potpuno različita interesovanja i očekivanja od onih koja su karakteristična za studente u ranim dvadesetim. Popularizacija online kurseva povećala je studentsko telo za veliki broj virtuelnih studenata, ponovo sa specifičnim očekivanjima i stilovima učenja. Diverzifikovano

⁷ Menadžerstvo- ideološki princip po kome su društva poistovećena sa skupom transakcija koje se odvijaju između menadžmenta organizacija.

studentsko telo je više nego dobrodošlo i obogaćuje visokoobrazovnu zajednicu na mnoštvo načina. Ali sa tačke gledišta studentskih predstavnika, diverzifikacija predstavlja izazov: fragmentisano studentsko telo sa potpuno različitim zahtevima i stavovima će teško doći do konsenzusa i formirati zajedničko mišljenje. Netradicionalni studenti ne samo da imaju više obaveza van obrazovnih institucija, već ih odlikuje i viši stepen izražavanja sopstvenog mišljenja.

Imajući u vidu date trendove i osnovne reforme u Evropskom visokoobrazovnom sistemu, zahtev za dalje učešće studenata u upravljanju visokoobrazovnim institucijama je neophodan kako sa akademske strane – u cilju poboljšanja zapostavljenog studentskog aktivizma i udruživanja, tako i sa strane studentskih organizacija – sa svrhom poboljšanja samih studentskih pokreta. Predloženi doprinos razmatra koje su implikacije globalnih trendova na studentsko organizovanje i postavlja pitanje kako bi studentske organizacije mogle i trebalo da odgovore na ovakve izazove, u pogledu svoje politike i prakse.

PRIRUČNIK ODBORA ZA RAZVOJ STUDENTSKIH UNIJA⁸

Stubovi studentskog pokreta

Termini poput studentske politike, studentskih organizacija, studentskih nevladinih organizacija, studentskih predstavnika, koji zvuče slično svim čitaocima iz spoljnog sveta, otkrivaju prilično različita značenja pojedincima koji su deo ovog fenomena, u daljem tekstu, studentskog pokreta.

Raznolikost društava u Evropi, posebno u smislu obrazovanja, učešća studenata, politike i upravljanja, jasno je oslikana i u studentskom društvu. Principi kao što su solidarnost i sloboda izražavanja, mogu biti propagandni i staromodni za one koji pričaju o demokratiji iza kompjutera, što ponekad košta više nego plata jednog profesora na godišnjem nivou.

Studentski pokret ne cveta uvek i svuda. Naša kolegica Tatsiana Xoma je uhapšena u decembru 2005. godine zbog zalaganja za demokratske izbore u Belorusiji i za studentska prava u okviru Beloruske studentske asocijacije (BSA). BSA je jedini član Evropske studentske unije koji radi u tajnosti.

Uprkos sve većem priznavanju studentskog pokreta kao progresivnog tela za jačanje demokratije, studentsko društvo ipak prati trendove modernog društva: izlaznost na izbore za studentske parlamente je mala, manjine se suočavaju sa poteškoćama pri učešću u političkim tokovima, nivo poverenja u izabrane predstavnike je nizak, populacija se slabo poistovećuje sa izglasanim liderima i odgovornost lidera nije dovoljno prisutna.

Susrećemo se sa nedostatkom učešća studenata u procesima odlučivanja, kako kvalitativno tako i kvantitativno. Uticaj je očigledan: na nivou društva, partije gube članove, najviše omladinu koja okreće leđa politici. Politička kriza između lidera i glasača se oslikava i u studentskom društvu. Ponašati se uzorno nije dovoljno da se pridobije poverenje običnih studenata, već je potrebno preduzeti različite mere kako bi se prevazišle predrasude.

⁸ Odbor za razvoj studentskih unija je bio funkcionalan u okviru ESU-a do 2011. godine, kada je došlo do reforme strukture i ukidanja odbora.

Studenti na čelu promene u svetu

Demokratska Evropa je prodrmana društvenim pokretima 1968. godine, jakom reakcijom na „staro društvo“, što je viđeno kao zamena tradicionalnog moralizma (religija, patriotizam i poštovanje autoriteta) liberalnim moralizmom (jednakost i ljudska prava), koji dominira evropskim društvom danas. Novi politički tokovi su doneli nove ideje poput brige o životnoj sredini i emancipaciji žena. Studenti su bili na čelu protesta u Španiji, Italiji, Zapadnoj Nemačkoj, Velikoj Britaniji, Belgiji i posebno u Francuskoj, gde je jedna od francuskih studentskih unija, UNEF, vodila „Francuski maj“ sa prosečno 500 000 protestanata, čime su naterali De Gaulle-ovu vladu da skoro abdicira.

Hronološki, protesti 1968. su praćeni poljskim studentskim protestima za studentska prava i protiv komunizma, što je naišlo na suprotstavljanje režima i anti-proteste u formi „radničkih odreda“ i intervencija policije.

Pokret je imao liberalnu pozadinu i bio je fokusiran na slobodu govora za intelektualce i umetnike. Protesti 1971. u Hrvatskoj su bili više nacionalno orijentisani, marširajući u korist obrazovanja i hrvatskog jezika.

Protestima iz 1968. je prethodila mađarska revolucija. Vredna pominjanja je i činjenica da su univerzitetski studenti u Szegedu pretili zvaničnoj komunističkoj studentskoj uniji, DISZ-u, tako što su ponovo osnovali MEF-ESZ (Unija mađarskih univerzitetskih studenata i studenata akademija), demokratsku studentsku organizaciju prethodno zabranjenu od strane Rákosi diktatorskog režima. Rumunski studenti, uglavnom u Temišvaru, su protestovali u znak solidarnosti sa susedima. Ovo je bio prvi primer studenata koji su se nasilno obračunavali sa nametnutim komunističkim organizacijama korišćenim kao alat propagande i represije režima. Ovakav sistem živi i danas u Belorusiji.

Diverzitet unutar evropskog studentskog pokreta

Osnovni cilj studentskog pokreta jeste da se bavi socijalnim i akademskim potrebama studenata. Kako bi funkcionisao kao organizacija, pokret treba svakodnevno da se bavi administrativnim poslovima i da nastavi da se razvija kako bi bio relevantan u vremenu promena.

Studentski predstavnici dolaze iz različitih zemalja i jedinstveni su, bilo da je to način na koji se oblače, način na koji govore ili njihovi stavovi prema političkim konceptima. Pored savremenog konteksta društva i političkog nasleđa, ova raznovrsnost proizilazi iz kulture njihovih društava.

Kulturni identitet društva ogleda se kroz simbole (reči, poteze i predmete), heroje ili uzore, rituale ili ceremonije i vrednosti koje svi prećutno dele. Kultura jednog društva može biti definisana skupom dimenzija kao što su: uzdržavanje od moći, individualnosti/kolektivizma, muškosti/ženstvenosti, reakcije na nesigurnost i kratkoročnu/dugoročnu orijentaciju.

Mobilnost studenata je odlično doprinela uravnoteženju kulturnih razlika, ali najveći faktor u izlaganju različitim kulturama ostaju internet i televizija.

Šta studentski pokret čini društvenim pokretom?

U osnovi, društveni pokret je nastao raskorakom u društvu koji je imao uticaj na veliki deo populacije. Raskorak je distribuirao moć u društvu. Diskurs je bio olujan i uticao je na veliki deo populacije. Bio je vođen inspirativnim i harizmatičnim ličnostima i stekao je veliku podršku i masovno priznavanje.

Evropska društva su se razvila, eliminišući raskorake koji su bili osnova za društvene pokrete. Iako mi još uvek svedočimo delovanju pokreta, načini delovanja su se, takođe, razvili.

Karakteristike na osnovu kojih se moderan studentski pokret razlikuje od regularne NVO su sledeće:

1. Legitimitet kao jedan od osnovnih principa kada se odlučuje o strategiji;
2. Principi odgovornosti prema društvu koje pokret predstavlja;
3. Solidarnost;
4. Prikriveni potencijal protesta, koji može biti isprovociran promenama u društvu

Studentske unije se generalno uklapaju u model „društvenog pokreta“.

Prvi stub studentskog organizovanja: Reprerentativnost

Na osnovu studentski orijentisane perspektive, reprezentativnost se može definisati kao mera u kojoj studentska predstavnička tela predstavljaju formalne karakteristike studentske populacije, nastale uglavnom od formalnih i političkih struktura organizovanja sistema visokog obrazovanja zemlje. Indikatori mogu biti:

- Ukupni broj studenata koji su uključeni u izborne procese, na osnovu zvaničnih regulativa i istinitih podataka;
- Regionalna ravnoteža, kada ne postoji značajna razlika u pristupu predstavničkim telima među regionima;
- Institucionalna tipološka ravnoteža (privatni/državni i univerziteti/strukovne škole/više škole).

Što se tiče politike, reprezentativnost je definisana osvrtnjem na legitimne interese studentskog tela u promovisanim politikama. Politike studentskog pokreta bi trebalo da budu odgovor studenata na obrazovne politike promovisane od strane vlasti. Legitimitet i relevantnost politike studentske unije se smatra kvalitativnim indikatorom reprezentativnosti. Veza između izglasanih tela i studentskog biračkog tela je još jedan indikator reprezentativnosti koji se tiče unutrašnjih politika studentske unije.

U kontekstu društva, studentska populacija bi trebalo da predstavlja celokupno društvo, a studentske unije imaju ulogu njegovog jačanja. Ovakav pristup otvara debatu na temu pristupa studentskom pokretu i osnaženju istog.

Drugi stub studentskog organizovanja: Otvorenost

Jedan aspekt otvorenosti je mogućnost pristupa studentskim unijama, u smislu socio-ekonomske pozadine, rase, seksualne ili političke orijentacije, pola, religioznih opredeljenja, specijalnih potreba i bilo koje druge individualne posebnosti, koja bi mogla ograničiti pristup uniji.

U formalnim okvirima, studentska unija je pristupačna ako ne upražnjava diskriminativne politike. Međutim, praksa je pokazala da formalni okviri nisu dovoljni zbog toga što društvo nastavlja da ograničava pristup na neformalan način, bez obzira na formalne politike. Politike jačanja se koriste da se osigura pristup grupama koje su manje zastupljene u studentskim unijama, ali sa jasnim ciljevima učešća i na određeni vremenski period. Neprestane poli-

tike jačanja mogu predstavljati prekršaj u razvoju demokratije. Jedan ilustrativan efekat pristupačnosti je činjenica da izglasana tela postaju odraz raznovrsnosti studentske populacije. Drugi ključni aspektat je mogućnost da regularni studenti predstavljaju svoje kolege studente. Svi studenti moraju imati pravo da biraju i da budu birani. Jedina kvalifikacija koja je neophodna da bi student postao studentski predstavnik jeste sposobnost da predstavlja biračko telo, a studenti koji glasaju su jedini koji odlučuju o prisutnosti ove kvalifikacije.

Ipak, kršenje principa otvorenosti je široko rasprostranjen fenomen.

Treći stub studentskog organizovanja: Demokratičnost

Demokratičnost je opisana pomoću dva usko povezana procesa: izbori i odlučivanje. Bilo koja struktura studentske unije, horizontalna ili piramidalna, mora da prati ovaj princip i zasniva se na glasanju populacije. Odluke treba da prate već ustaljen redosled, gde svaki nivo hijerarhije treba da ima svoj sopstveni opseg sposobnosti u odlučivanju. Na primer, osnovne politike kao što su reakcija protiv školarina, treba da budu usvojene na nižem hijerarhijskom nivou, dok operativne odluke treba da budu donesene od strane relevantnih tela, povezane sa osobama koji ih sprovode. Kada su hijerarhijski nivoi uspostavljeni, moraju da budu praćeni dozvoljenim sposobnostima odlučivanja. Način na koji su ove sposobnosti ispoštovane, pokazuje nivo demokratičnosti unutar organizacije.

Pluralizam je jedna od karakteristika demokratičnosti. Studentska tela bi trebalo da promovišu pluralizam i osiguraju ga unutar svojih struktura. Student treba da se oseti slobodnim da iskaže svoja uverenja. U sistemu tako raznovrsnom i obrazovanom kao što je studentska unija, oprečna mišljenja su normalna i poželjna, a doprinose i razvoju organizacije. Glasovi kritike treba da se identifikuju i konsultuju kada se formiraju argumenti u ime čitave studentske populacije.

Ni po kom osnovu diktatura većine, kao ni manjine, nije prihvatljiva. Biračko telo mora da koristi predviđene mere za podsticanje odgovornog i transparentnog rada lidera. Da bi postigli očekivani nivo odgovornosti i transparentnosti, lideri bi trebalo da koriste racionalne metode planiranja i konsultacije studentske populacije koje se baziraju na efikasnosti. U slučaju trenutnog neuspeha, „nedostatak učešća“ regularnih studenata ne može da bude validan izgovor, ali studentska populacija ima pravo da kritikuje svoje lidere

zbog korišćenja neadekvatnih metoda u postizanju ciljeva. Informisanje i komunikacija igraju važnu ulogu u ovakvom odnosu. Dalje, bezulsova je obaveza studentskih lidera, nastala iz potrebe za razvojem, da se ponašaju kao edukatori na teme vezane za politiku i učešće studenata u procesima odlučivanja. Inspirativni lideri koji prate potrebe i očekivanja studenata mogu da pomognu u rešavanju demokratske krize u studentskom pokretu.

Četvrti stub studentskog organizovanja: Nezavisnost

Nezavisnost može da se definiše kao izostajanje bilo kakvih uticaja tokova u reprezentativnosti studenata i demokratskim procesima, kao što su izbori i odlučivanje. Studentske unije su osetljive na uticaj drugih interesnih grupa sa kojima sarađuju: administracija visokoškolskih ustanova, vladine institucije, političke partije.

Priznavanje studenata kao dela akademske zajednice, daje mogućnost studentima da učestvuju preko svojih predstavnika u vladajućim telima visokoškolskih ustanova. Nezavisnost zahteva da se izbori održavaju bez uticaja na rezultate, bilo formalnog ili neformalnog, od strane tela van studentskog pokreta. Studenti, takođe, učestvuju u osiguranju kvaliteta, odsecima za etiku i borbu protiv korupcije; njihov kapacitet i uključivanje u aktivnosti nisu homogenizovani kroz Evropu.

Studentski pokret se bori za studente, delegirajući sve njihove predstavnike. Mandat predstavništva treba da bude određen od strane relevantnih studentskih tela, uz konsultacije sa svim interesnim grupama, čija su prava ograničena na razmenu informacija i debate.

Postojanje regulativa koje obuhvataju studentske izbore i predstavničke procese značajno doprinosi nezavisnosti studentskog pokreta. One su potreba u zemljama gde se formalni sistemi upravljanja preklapaju sa neformalnim na funkcionalno efikasne načine.

U drugim kulturama gde sistem funkcioniše, iako ne zbog pisanih regulativa, formalizam nije dovoljan preduslov za nezavisnost. Njegova efikasnost je određena na način na koji akademsko društvo interno primenjuje formalne politike.

Takođe je bitno pomenuti da je nezavisnost vezana za političke partije. Studentski pokret je ideološki zbog karakteristika unije: predstavlja vrlo kompaktnu celinu obrazovanih ljudi čiji je kapital u moći uma.

Istorija doprinosi ovom neslaganju, što je pomenuto u prethodno opisanim protestima 1968. godine širom Evrope.

Veza između partijske ideologije i političke nezavisnosti ne može biti uspostavljena. Ipak, tanka linija se ponekad i pređe. Kako možemo da primetimo upad političke partije u studentski pokret? To sve zavisi od nacionalnog konteksta, ali može da se uopšteno vidi kao uticaj nestudentskih ideja na politike i aktivnosti studentskog pokreta, dakle, prihvatanje političkih pozicija sa ili bez konsultacija/dogovora sa studentskim telom, osvetljavanje slike političkih lidera koji nisu popularni među studentima. Formalne dokaze umešanosti je teško pronaći u ovakvim slučajevima.

Jedan od načina na koji studentska unija može da se zaštiti od ovakvih uticaja jeste osiguranje administrativne autonomije, gde studentska unija kontroliše svoje resurse: kancelariju, račun u banci, pravna akta, budžet, opremu itd.

Prenagljeno čuvanje nezavisnosti može takođe da dovede do društvene izolacije, udaljavanje organizacije od prvobitnih ciljeva i smanjenje reprezentativnosti.

Iz ovoga bi se moglo zaključiti da ne postoji jedinstven model primene gorepomenutih stubova. Kada se sudi o mogućnostima funkcionisanja određenog modela, moramo biti upoznati sa društvom u kom je taj model nastao i razumeti tenzije između organizacione sredine i spoljašnjeg konteksta.

Pravilna implementacija četiri stuba, uz osvrt na nacionalni kontekst, će voditi do:

1. Povećanog legitimiteta u stvaranju političke poruke;
2. Kredibiliteta u lobiranju i odbrani stavova;
3. Pouzdanosti u širokom spektru aktivnosti koje se tiču individualnog studenta ili organizacija koje su članice (u slučaju krovnih struktura).

Evropski studentski pokret je bogat upravo zbog raznovrsnih načina primene ova četiri modela i zbog kapaciteta razmene ovih praksi i iskustava, radi produktivnijeg razvoja.

Finansiranje studentskih unija

Finansiranje studentskih unija je vrlo važna tema. Koliko je unija dobro organizovana i koliko je efikasna umnogome zavisi od njene ekonomske situacije. Posmatranjem studentskih unija u okviru ESU-a jasno ćemo uočiti da je većina onih koje imaju regularno finansiranje (iz državnog budžeta, univerziteta, članarina i drugih načina finansiranja) bolje organizovana, razvijenija, bolje strukturirana i prepoznatljivija od strane studenata. Sa druge strane, postoje i unije sa nerešenim pitanjima finansija, gde za posledicu imamo slabiju organizaciju koja sprovodi vrlo malo aktivnosti i u većini slučajeva nije prepoznata od strane studenata niti je transparentna.

Bez finansijske stabilnosti ne postoji unutrašnja stabilnost. Bez unutrašnje stabilnosti, sposobnosti za rad ostaju vrlo male.

Postoje dva tipa izvora za finansiranje studentskih organizacija:

1. Unutrašnji izvor (unutrašnje finansiranje)
2. Spoljašnji izvor (spoljašnje finansiranje).

Unutrašnje finansiranje znači finansiranje na bazi članarina. Postoji godišnja članarina koju lokalne studentske unije treba da plate nacionalnoj studentskoj uniji, kako bi zadržale članstvo. Ove članarine mogu da imaju fiksnu vrednost ili vrednost može biti izračunata na osnovu veličine i broja članova lokalnih studentskih unija. Iako unutrašnje finansiranje znači da bi unija imala prilično stabilan prihod, ovo je ipak samo jedan od prihoda i nije dovoljan za pokrivanje svih troškova. Poželjno je i dodatno finansiranje.

Dodatno finansiranje dolazi od spoljnih faktora. Spoljašnje finansiranje obuhvata: a) donacije lokalnih unija, b) komercijalne aktivnosti unije (prodajni servisi, publikacije i slično), ukoliko ne postoje zakonska ograničenja za nju da se bavi ovakvim vidom komercijalnih aktivnosti. Stavka pod b), obično nije praksa unije, s obzirom da je većina unija neprofitnog karaktera i nije im dozvoljen ovakav vid aktivnosti. Štaviše, spoljašnje finansiranje obuhvata i sledeće:

1. Institucionalne stipendije dodeljene od strane državnih autoriteta;
2. Institucionalne stipendije dodeljene od organizacija koje se bave stipendiranjem;
3. Donacije i sponzorstva od strane biznis sektora;
4. Nenovčane donacije.

Finansiranje unija može biti regulisano i posebnim zakonima, koji se tiču studentskog organizovanja i visokog obrazovanja. Na koji način će se unija finansirati, umnogome zavisi od reprezentativnosti studentske unije, kao i političkog konteksta u kom unija funkcioniše.

Saveti za odnose sa javnošću studentskih organizacija

Jedna od najvećih poteškoća sa kojom se susreću studentske organizacije širom Evrope jeste kako na najbolji način studentska organizacija može preneti svoju suštinsku poruku do ljudi koji nisu uključeni u studentske pokrete. Iz iskustva rada na PR-u⁹ kako lokalnih tako i nacionalne organizacije, nameće se zaključak da laka i brza rešenja ne postoje. Ali ipak postoje pristupi koji mogu pomoći u velikoj meri. Naravno, uvek treba imati na umu da je svaka organizacija drugačija i ima drugačije prioritete, ali postoje zajednički problemi i izazovi sa kojima se sve suočavaju.

Pored doprinosa stvaranju praktične politike, nacionalne studentske organizacije su u isto vreme propagandne i lobi mašine, koje neretko velike napore ulažu u kreiranje uspešnih politika, ali zaboravljaju činjenicu kako te stavove prezentovati u medijima, javnosti, drugim stejkholderima, studentima, lokalnim organizacijama. Ovo dovodi do toga da se na predloženim praktičnim politikama skuplja prašina, budući da niko nije obavешten, a kamoli upoznat sa detaljima dokumenta. To dalje onemogućava lobiranje i borbu za postavljanje datog predloga na nacionalnu agendu, ma koliko oni korisni bili. Tu se nameće drugi bitan savet: uvek imajte strategiju i rezervni plan.

Još jedna česta zabluda jeste mišljenje da su svi zainteresovani da čuju šta nacionalne studentske organizacije imaju da kažu, podjednako kao njihovi aktivisti. Ova lekcija se uči teškim i bolnim putem, ali se može zaključiti da je od suštinske važnosti poznavati svoju publiku i prema njoj posebno oblikovati svoju poruku.

Postoji više alata koje organizacija može koristiti kako bi ublažila pomenute probleme. Prvo jeste usaglašavanje oko adekvatne PR i komunikacione strategije. Ona mora biti usmerena tako da bude od koristi i narednim generacijama, koje će je prirodno pratiti.

Dakle, na šta bi nacionalne studentske organizacije trebalo da obrate pažnju kod PR-a? Uzimajući generalni pristup, prvo je neophodno podeliti sledeće glavne sfere: mediji, online prisustvo i brendiranje.

9 Public Relations tj. Odnosi sa javnošću

Mediji

Korišćenje medija je jedan od najsigurnijih načina plasiranja poruke široj publici. Sav rad, održane konferencije, uspesi i padovi nacionalnih studentskih organizacija, nažalost su veoma često ignorisani od strane medija. U praksi je najčešći slučaj da organizacije pokušavaju da dođu do što većeg broja kontakata u medijima, kreiraju bazu i onda šalju masovna obaveštenja svima u bazi. Sve to u nadi da će se bar neko odazvati, shvatiti važnost saopštenja i objaviti ga negde, makar i na poslednjoj stranici, sitnim slovima. Ovo ne znači da takve baze nisu korisne, samo da se koriste na pogrešan način. Baze medija treba koristiti kako bi imali na okupu sve raspoložive medije prilikom odabira kanala kojima će biti najinteresantnije da plasiraju informaciju.

Istina je da neki, ako ne i većina aspekata rada nacionalnih studentskih organizacija nisu adekvatni za popularizovane mejnstrim medije, pa je selekcija neophodna. Prvo je potrebno identifikovati nekolicinu novinara koje interesuju obrazovne afere i dešavanja. Njih lako možete pronaći prateći najpopularnije publikacije, blogove, internet medije, kao i radio i tv stanice, i pregledati njihove arhive kako biste našli ko to piše o obrazovanju i studentima.

Potom treba napraviti arhivu tema o kojima je dati novinar izveštavao. Zakažite sastanak upoznavanja, predstavite rad svoje nacionalne studentske organizacije i predložite buduću saradnju sa akcentom na predstojeće događaje. Pripremite se. Ponesite sa sobom press kit koji će sadržati sve najbitnije informacije o vašoj organizaciji, strukturi, kao i detaljnom planu budućih aktivnosti i priložite fotografije visoke rezolucije.

Ovakvi sastanci doprineće formiranju bliskih odnosa sa novinarom, potrudite se da sastanci budu redovni i uvek ih pozovite na sve akcije i događaje koje organizujete, čak i one koji ne izazivaju medijsko interesovanje. U tom slučaju novinar će biti u potpunosti upućen i stvoriti prisnu vezu sa vama i vašom organizacijom. Nakon toga, kada pošaljete saopštenja, dati novinar će ne samo objaviti vest, već se i potruditi da vaša poruka na najbolji način stigne do šire javnosti. Naravno, postoje i vesti koje će dospeti na glavne strane masovnih medija, ali ovakve vesti su retke i vezane za konkretne akcije i aspekt humanosti.

Nova rastuća medijska sila jeste blog. Njih je obično teže pronaći i targetirati nego masovne medije, ali identifikujte one najčitanije, one koji se bave istim problemima kao i organizacija i pišite komentare na tim blogovima kako biste preneli reakcije organizacije na datu temu.

Saveti prilikom bavljenja medijima

- Uvek nakon poslatog e-mail-a pozovite telefonom;
- Saopštenja za medije moraju biti kratka i sažeta – fokus mora biti u prvoj rečenici ili naslovu;
- Pošaljite i prateća dokumenta novinarima;
- Odredite jednu osobu zaduženu za odnose sa medijima;
- Kad god je moguće, zatražite podršku od kolega iz Evrope;
- Budite otvoreni i iskreni;
- Zauzmite čvrste stavove;
- Pokušajte da predvidite pitanja koja će vam najverovatnije postaviti i pripremite odgovore na njih.

Online prisustvo

Vaš web sajt mora postati žarište vašeg PR-a i komunikacije. Postoji dvostrani izazov kada su u pitanju web sajtovi: prvi je postavljanje i dizajniranje stranice, a drugi je konstantno pregledanje i ažuriranje. Iznenađujuća je činjenica koliko se jako dobro dizajniranih sajtova gubi u sajber prostoru nakon samo par nedelja. Jedan od načina da osigurate ponovne posete jeste da na početnoj strani imate interesantan deo sa svim novostima vezanim za studente, koji ćete redovno ažurirati, čak i na dnevnoj bazi. Video i foto galerije su jako korisne i popularne.

Što je najvažnije, web sajt vam pruža priliku da prikazete probleme, aktivnosti i događaje na način na koji sami odaberete.

Kada je dizajn u pitanju, svako ima preferencije po pitanju najboljeg načina prenošenja poruke. Praksa je pokazala da stranice koje nisu pretrpane sadržajem privlače veću pažnju i fokus stavljaju na samu poruku, pa je samim tim bolje prenose. Velika fotografija, video ili istaknuta novost često privlači veću pažnju nego što je to slučaj sa tradicionalnim člankom.

Način pisanja za web sajt bi trebalo da bude drugačiji od pisanja za štampane medije. Na internetu ljudi ne čitaju pažljivo i često obraćaju pažnju na samo prvih par rečenica, a ostatak prelete. Zbog toga je jako bitno da se vaša poruka nalazi u samom naslovu ili prvoj rečenici teksta. Ovo je još jedan od razloga zašto su video i fotografije korisni i treba ih upotrebljavati što češće.

Kako bi web sajt bio efektan alat PR-a, morate se postarati da sadrži sve neophodne informacije o vašoj nacionalnoj studentskoj organizaciji. Bitno je da posetioци sajta sa lakoćom dođu do informacija koje traže.

Jedan od efektnih online alata jeste e-newsletter. Stavite listu za prijavu na uočljivom delu sajta. E-newsletter treba redovno slati bazi kontakata sa svim relevantnim informacijama o predstojećim događajima, novostima, kao i najavama publikacija i praktičnih politika koje podržava vaša organizacija. Šaljite ih redovno, ali ne isuviše često, jer to može uzrokovati kontraefekat. Tekstovi bi trebalo da budu kratki sa linkovima ka sajtu organizacije radi boljeg informisanja. Time ćete uspeti da obuhvatite što više informacija, a da e-newsletter ostane kratak i čitljiv.

Još jedan koristan alat jeste informacioni blog na samom web sajtu, putem koga će posetioци sajta moći da vide iskustva članova nacionalne studentske organizacije, saznaju šta studenti misle o ulogama koje igraju u studentskom organizovanju itd. Ovim se posetioци približavaju radu organizacije, privlače se volonteri i daje se lična nota radu organizacije.

Web sajt saveti:

- Redovno menjajte fokus na glavnoj strani;
- Koristite drugačiji dizajn kako biste uputili posetioce na stranice koje želite da vide;
- Neka lokalne organizacije ili vaše filijale podele vaš link na svojim web sajtovima;
- Kada objavljujete vesti, povežite ih sa eksternim linkovima;
- Redovno ažurirajte kalendar aktivnosti;
- Uvek poštuјte zaštitu podataka kada skupljate ili šalјete e-mailove;
- Kreirajte YouTube kanal i dozvolite svima da postavljaju snimke vaših aktivnosti i događaja.

Brendiranje

Brendiranje i održavanje konstantne slike je jako važno. Prvi korak jeste uspostavljanje imidža koju vaša nacionalna studentska organizacija želi da predstavi. U praksi se pokazalo da nacionalne studentske organizacije treba da deluju zabavno, ali u isto vreme budu prepoznate po stručnosti i profesionalnosti u svom polju.

Bitan korak jeste dizajniranje logoa jer on najbolje prikazuje vašu organizaciju i daje ljudima ideju šta je to čime se bavite i iza čega stojite, samo na osnovu vizuelnog identiteta. Izaberite boje prijatne za oko koje se neće pokvariti u štampi.

Kada je logo u pitanju, izaberite jedan format i slepo ga se pridržavajte. Jedini izuzetak je crno bela verzija koja treba da bude što efektivnija kada se štampa na papiru. Logo mora biti svuda gde se pominje vaša nacionalna studentska organizacija. On mora biti korporativno žarište organizacije, a njegove boje predstavljene na web sajtu organizacije.

Kreirajte memorandume i smernice za upotrebu logoa i koristite ih na svim dokumentima, posteriima, flajerima, publikacijama, e-mail-ovima i prezentacijama.

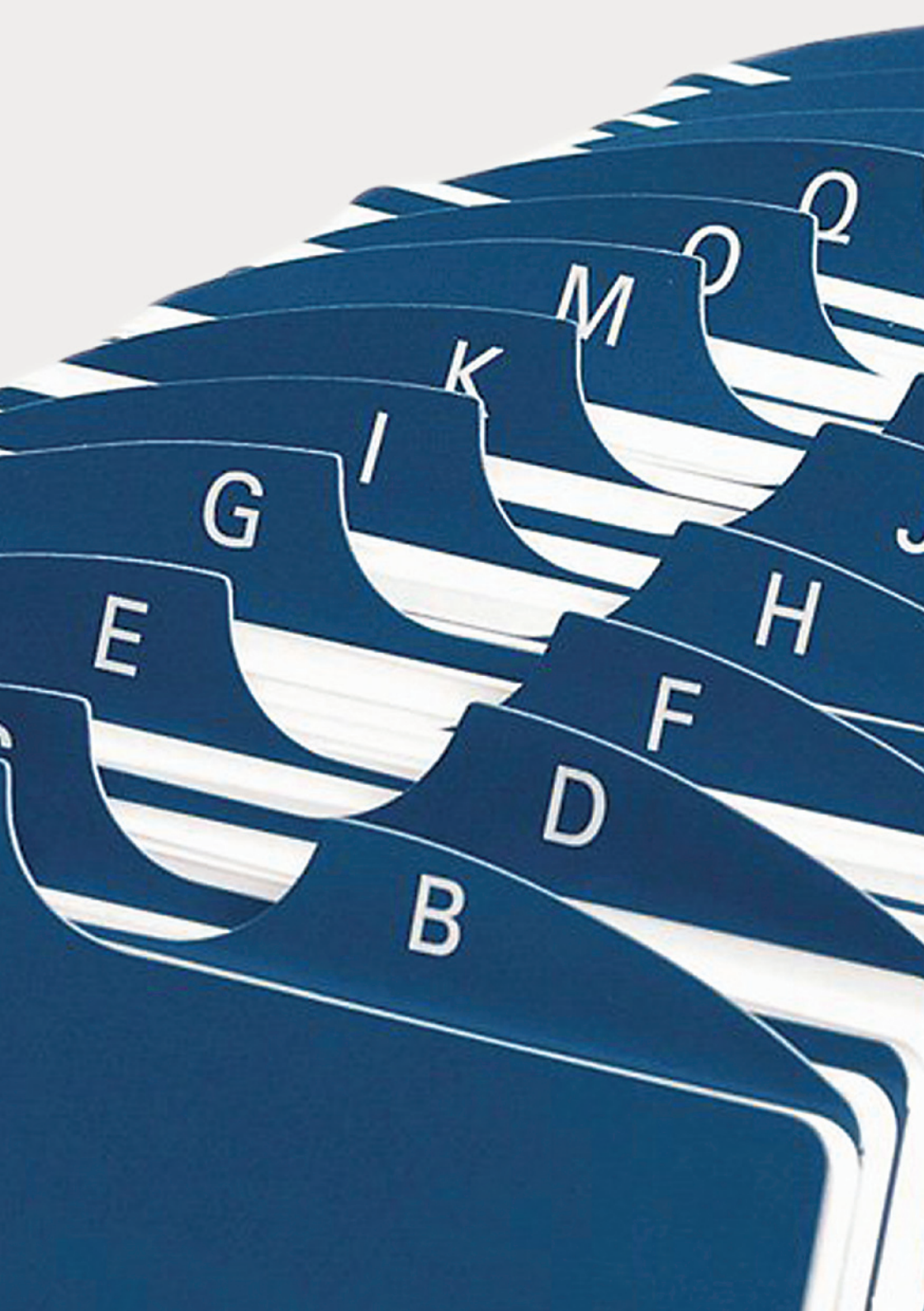
Većina nacionalnih studentskih organizacija koristi akronime umesto punih imena. U tom slučaju neophodno je da sva važna zvanična dokumenta sadrže pun naziv organizacije pre akronima.

Povežite e-mail adresu sa web sajtom. Ovo će doprineti zvaničnosti vaše komunikacije i pomoći usmerenju kontakata na web sajt organizacije.

Saveti za brendiranje:

- Izbegavajte korišćenje boja i dizajna koji se vezuju za druge brendove;
- Ponekad je jednostavniji logo efektivniji;
- Koristite obrasce za izveštaje, publikacije, pisma i obezbedite ujednačenu sliku.

Ovo su osnovni alati PR strategije i ne mogu se koristiti izolovano, već moraju biti praćeni direktnim marketingom. Treba imati na umu da odnosi sa javnošću nisu zamena za lobiranje i propagiranje ideje organizacije, već način za lakše plasiranje informacija.

BAZA STUDENTSKIH ORGANIZACIJA U SRBIJI

Analiza postojećeg stanja

U početku je bilo neophodno snimanje trenutne dostupnosti studentskih organizacija studentima i široj javnosti, odnosno postojanje online prezentacija, prisustvo u registrima, informacije na sajtovima fakulteta i univerziteta. Donet je zaključak da ne postoji jedinstvena baza studentskih organizacija i da se samo za neke organizacije mogu pronaći kompletne informacije i kontakt podaci putem interneta.

Metode prikupljanja podataka o studentskim organizacijama

Analizom postojećeg stanja utvrdili smo neophodne podatke za formiranje baze organizacija: naziv organizacije, adresa, ovlašćeno lice/predsednik, institucija u kojoj je organizacija registrovana, kontakt telefon, e-mail adresa, web sajt, status u registru organizacija, međunarodno članstvo, tip organizacije (strukovna, sindikalna, sportsko udruženje) i napomena.

Podatke smo prikupljali pretražujući online, posećujući fakultete i kontaktirajući druge studentske predstavnike i organizacije.

Kako nije postojala strukturiranost informacija, bilo je neophodno posetiti nekoliko web sajtova kako bi se pronašli neophodni podaci. Web sajtovi fakulteta i univerziteta nemaju dobru navigaciju i pozicioniranost studentskih organizacija. Većina podataka je zastarela i kao takva neupotrebljiva. Naravno, većina pretraga se završavala na Facebook stranicama, jer na drugim izvorima nije bilo podataka. Iz toga smo zaključili da je neophodna dobra strukturiranost, navigacija i centralizovano online postavljanje svih informacija o organizacijama.

Nakon pronalaženja osnovnih informacija, bilo je potrebno proveriti status svake organizacije u Agenciji za privredne registre – gde je upisan status (aktivan/proces usklađivanja/neaktivan) za svako pravno lice u Srbiji. Poteškoće prilikom pretrage su zadavale organizacije koje se predstavljaju pod jednim nazivom, a registrovane su pod drugim.

O bazi

Baza studentskih organizacija ima za cilj da olakša uvid studentima u aktivne studentske organizacije i samim tim omogući im da se lakše odluče u koju će se organizaciju učlaniti. Njen cilj je, takođe, da izvrši popis svih aktivnih studentskih organizacija i da napravi jedinstvenu celinu. Tako bi se i nadležnim organima olakšao uvid u aktivne studentske organizacije i samim tim izašlo bi im se u susret i olakšao rad organizacija na fakultetima, univerzitetima i u samoj državi Srbiji. Ovakav vid studentskog organizovanja ćemo pokušati da implementiramo kroz novi Zakon o studentskom organizovanju koji bi trebalo da prizna studentsko organizovanje, samim tim i studentske organizacije i da im omogući jednostavniji pristup konkursima koji se tiču studenata. U pisanju prednacrta Zakona o studentskom organizovanju su učestvovali i eksperti Studentske unije Srbije. Nadamo se da ćemo preko ove baze i brošure pokrenuti aktivizam studenata i pospešiti njihovo angažovanje u studentskom organizovanju.

Kompletna baza je struktuirana u Power point prezentaciji, kako bi studentima, a i široj javnosti sve informacije o studentskim organizacijama bile dostupne. Došlo se do zaključka da je informacije neophodno postaviti na jedinstvenu/centralizovanu internet lokaciju. Istovremeno se time postiže i pojednostavljeno stalno ažuriranje informacija.

LISTA STUDENTSKIH ORGANIZACIJA

Studentska unija Srbije

Kamenička 6, Savski Venac, Beograd
office@zsus.org.rs

Studentska unija Pančeva

Svetozara Miletića 15, Pančevo
stud.unijapanceva@facebook.com

Beograd

Studentska unija univerziteta u Beogradu

Kamenička 6, Savski Venac, subgsus@hotmail.com

Savez Studenata Beograda

Balkanska 4, majar.ssb@gmail.com

Centar za društveni dijalog i regionalne inicijative - CDDRI

Braće Jerković 88/19, office@cddri.org

Zdravstveno potporno udruženje studenata Beograda

Balkanska 4/1, zpu_bgd@yahoo.com

Udruženje studenata sa hendikepom (USH)

Vojvode Stepe 33, office@adsyu.org

Klub studenata tehnike

Bul. Kralja Aleksandra 73

AIESEC Lokalna kancelarija – BBA

Zmaj Jovina 12, office@bba.aiesec.org.rs

Udruženje studenata tehnike Evrope – BEST Beograd

Karnegijeva 4, beograd@best.eu.org

AEGEE

Đušina 7, beograd@aegee.org

Studentska unija Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu

Goce Delčeva 36, Beograd (Novi)

Ekonomski fakultet

Savez studenata Ekonomskog fakulteta

Kamenička 6

AIESEC

Kamenička 6, aiesec.bg.ef@gmail.com

Studentska unija Ekonomskog fakulteta

Kamenička 6, unija.studenata@gmail.com

Marketing radionica

Kamenička 6, marketingradionica@one.ekof.bg.ac.yu

Sportsko društvo Ekonomist

Kamenička 6, Beograd

Pravni fakultet

Udruženje studenata Pravnog fakulteta "Nomokanon"

Bulevar kralja Aleksandra 67, uspfnomokanon@gmail.com

SUPF

Bulevar kralja Aleksandra 67

ELSA-Evropsko udruženje studenata prava, Lokalna grupa Beograd

Bulevar kralja Aleksandra 67, milivojevic.goran@gmail.com

Prvi studentski humanitarni fond „Osmeh na dar“

Bulevar kralja Aleksandra 67, osmehnadar@gmail.com

Učiteljski fakultet

Savez studenata Učiteljskog fakulteta

Kraljice Natalije 43, miljankos@gmail.com

Fakultet bezbednosti

Klub studenata fakulteta bezbednosti (KSFB)

Gospodara Vučića 50, klubstudenata@yahoo.com

Savez studenata fakulteta bezbednosti

Gospodara Vučića 50, Beograd

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Savez studenata Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Visokog Stevana 2, ssfse.bg@gmail.com

Fakultet političkih nauka

Klub studenata fakulteta političkih nauka

Jove Ilića 165

Evropski studentski forum

Jove Ilića 165

Timska inicijativa mladih

Jove Ilića 165

Srpski politički forum

Jove Ilića 165, spffpn@gmail.com

Diplomatski forum

Jove Ilića 165, dpf@fpn.bg.ac.rs

Laokracko udruženje studenata "PLUS"

Jove Ilića 165, plus.fpn@gmail.com

Studentska unija fakulteta Političkih nauka

Jove Ilića 165, studentska.unija.fpn@gmail.com

Filološki fakultet

Društvo hispanista Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu

Blagoja Parovića 25, drustvo.hispanista@gmail.com

Filozofski fakultet

Klub studenata etnologije i antropologije (KSEA)

Čika Ljubina 18-20, siamese.if.you.please@gmail.com

Savez studenata Filozofskog fakulteta

Čika Ljubina 18-20, ssffbu@gmail.com

Klub studenata arheologije (KSA)

Čika Ljubina 18-20, uros_arheo@yahoo.com, uros.matic.ahl@gmail.com

Udruženje studenata psihologije "STIMULUS"

Čika Ljubina 18-20, sofija.pajic@gmail.com

Klub studenata istorije

Čika Ljubina 18-20, ksi@f.bg.ac.rs

Klub studenata andragogije

Čika Ljubina 18-20

Medicinski fakultet

Studentska unija Medicinara

Dr. Subotića- starijeg 8, office@sumc.org.rs

BIFMSA-Serbia

Dr. Subotića 8, ifmsa-serbia@ifmsa.org

Farmaceutski fakultet

Sportsko Društvo Farmaceutskog Fakulteta (SDFF)

Vojvode Stepe 450, sdff_pharmacy@yahoo.com

Nacionalna Asocijacija Studenata Farmacije (NAPSer)
Vojvode Stepe 450, vesna.vignjevic@napser.org

[Fakultet veterinarske medicine](#)

Udruženje studenata za popularizaciju lovstva
Bulevar Oslobođenja 18, lovacka@vet.bg.ac.rs
IVSA Beograd
Bulevar Oslobođenja 18

[Stomatološki fakultet](#)

Savez studenata Stomatološkog fakulteta
Dr. Subotića 8, sssfbeograd@yahoo.com

[Fizički fakultet](#)

Savez studenata Fizičkog fakulteta
Studentski trg 12-16, sanduchezaposhtu@gmail.com

[Biološki fakultet](#)

Savez studenata Biološkog fakulteta
Studentski trg 16, cocethequeen@yahoo.com
Bioložko istraživačko društvo “Josif Pančić”
Studentski trg 16, bidjosifpancic@yahoo.com

[Fakultet za fizičku hemiju](#)

Udruženje studenata za fizičku hemiju
Studentski trg 12-16, udruzenjesffh@gmail.com

[Matematički fakultet](#)

Savez studenata Matematičkog fakulteta
Studentski trg 16, leyla.bgd@gmail.com

[Hemijski fakultet](#)

Savez studenata Hemijskog fakulteta
Studentski trg 12-16

Studentska unija Hemijskog fakulteta
Studentski Trg 12-16, Beograd, Stari Grad

Arhitektonski fakultet

Klub mladih arhitekata
Bulevar kralja Aleksandra 73/III, klubmladiharhitekata@gmail.com

Građevinski fakultet

Savez studenata Građevinskog fakulteta
Bulevar Kralja Aleksandra 73, dusanaleksic@live.com

Građevinski fakultet

Udruženje studenata geodezije građevinskog fakulteta
Bulevar kralja Aleksandra 73/I

Elektrotehnički fakultet

Savez studenata Elektrotehničkog fakulteta
Bulevar Kralja Aleksandra 73
Studentska unija Elektro-tehničkog fakulteta
Bulevar Kralja Aleksandra 73, info@suetf.org
**Udruženje studenata ELEKTROTEHNIKE EVROPE-LOKALNI KOMITET
EESTEC**
Bulevar Kralja Aleksandra 73, eestec@etf.rs, board@eestec.etf.rs

Mašinski fakultet

Savez studenata Mašinskog fakulteta
Kraljice Marije 16, stojanovic.ranko@gmail.com
Sportsko udruženje studenata Mašinac
Kraljice Marije 16

Poljoprivredni fakultet

**Međunarodna organizacija studenata poljoprivrede i
srodnih nauka pododbor Beograd**
Nemanjina 6. Zemun, iaas.beograd@gmail.com

Klub studenata poljoprivrednog fakulteta
Nemanjina 6. Zemun

Rudarsko-geološki fakultet

Savez studenata Rudarsko-geološkog fakulteta
Đušina 7, jocar@sezampro.rs
Studentska unija Rudarsko-geološkog fakulteta
Đušina 7, surgf@rtf.bg.ac.rs

Saobraćajni fakultet

Sportsko udruženje “Saobraćajac”
Vojvode Stepe 305
Savez studenata Saobraćajnog fakulteta
Vojvode Stepe 305

Fakultet organizacionih nauka

AIESEC Beograd FON
Jove Ilića 154, office@fon.aiesec.org.rs
ESTIEM LG Belgrade
Jove Ilića 154
Savez studenata Fakulteta organizacionih nauka
Jove Ilića 154, savez@fon.rs
SportFON
Jove Ilića 154, sportfon@fon.rs
Udruženje studenata informatike Fakulteta organizacionih nauka (FONIS)
Jove Ilića 154, office@fonis.rs
Studentska unija Fakulteta organizacionih nauka
Jove Ilića 154, 11000 Beograd

Tehnološko-metalurški fakultet

Savez studenata Tehnološko-Metalurškog fakulteta
Karnagijeva 4, darko.trajkovic@gmail.com

Šumarski fakultet

Lovačko udruženje “Mirko Lavadinović”
Kneza Višeslava br. 1

Tehnički fakultet u Boru

Studentska alijansa tehničkog fakulteta u Boru
Vojske Jugoslavije 12, Bor, pandur_86@hotmail.com
Asocijacija studenata Tehničkog fakulteta u Boru
Vojske Jugoslavije 12, Bor, astfbor@gmail.com

Novi Sad

Studentska unija univerziteta u Novom Sadu
Studentska asocijacija Univerziteta u Novom Sadu
Ilije Đuričića 3, Novi Sad
Studentska unija fakulteta za Menadžment
Vase Stajića 6, Novi Sad

Prirodno-matematički fakultet

Elitna studentska unija prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu
Trg Dositeja Obradovića 3, Novi Sad, esupmfns@yahoo.com

Poljoprivredni fakultet

IAAS-Međunarodno udruženje studenata poljoprivrede i srodnih nauka
IVSA-Udruženje studenata veterinarske medicine
i.v.s.a.novisad@gmail.com

Pravni fakultet

Savez studenata pravnog fakulteta
ELSA-Evropska asocijacija studenata prava
NSUSI-Novosadsko udruženje studenata sa invaliditetom
nsusi@pf.uns.ac.rs

[Fakultet tehničkih nauka](#)

Savez studenata fakulteta tehničkih nauka

Studentska asocijacija FTN

office@saftn.org

Studentska unija FTN

AESEE Europe-Evropski studentski forum

dragana.dickov@gmail.com

BEST-Evropsko udruženje studenata tehnike i tehnologije

novisad@best.eu.org

[Ekonomski fakultet](#)

AIESEC-Međunarodno udruženje studenata

ekonomije i menadžmenta

office@ns.aiesec.org.rs

[Tehnološki fakultet](#)

SOTF-Studentska organizacija Tehnološkog fakulteta

(Savez studenata)

sof_ns@yahoo.com

SUTF-Studentska Unija Tehnološkog fakulteta

sutfns@yahoo.com

[PMF](#)

Savez studenata PMF-a

[Filozofski fakultet](#)

Studentska unija Filozofskog fakulteta

Dr Zorana Đinđića 2, 21000 Novi Sad

Savez studenata Filozofskog fakulteta

Dr Zorana Đinđića 2, 21000 Novi Sad

Klub studenata psihologije Transfer

transferns@yahoo.com

Studentska asocijacija Filozofskog fakulteta

Dr Zorana Đinđića 2, 21000 Novi Sad

[Medicinski fakultet](#)

PSANS-Farmaceutska Studentska Asocijacija Novog Sada
office@psans.org

[Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja](#)

Studentska asocijacija DIF-a
Lovćenska 16, 21000 Novi Sad

[Građevinski fakultet](#)

Savez studenata Građevinskog fakulteta u Subotici
Kozačka 2a, 24000 Subotica

[Ekonomski fakultet](#)

Studentska organizacija Ekonomskog fakulteta
Doktora Sime Miloševića 16, soef.uns@gmail.com

[Medicinski fakultet](#)

Studentska unija Medicinskog fakulteta
Hajduk Veljkova 3, 21000 Novi Sad, fotosekcija300@gmail.com

Kragujevac

Studentska Asocijacija Kragujevac
Radoja Domanovića 12, Kragujevac
STUDENTSKA UNIJA Univerziteta u Kragujevcu
Djуре Pucara Starog 3, suukg@sus.org.yu

[Agronomski fakultet](#)

Studentska asocijacija Agronomskog fakulteta u Čačku
Cara Dušana 34 Čačak, usafcacak@gmail.com

[Mašinski fakultet](#)

Studentska unija Mašinskog fakulteta u Kragujevcu

Sesetre Janjić 6, Sumk@hotmail.rs

Mašinski fakultet SIIMFK

Sesetre Janjić 6

[Ekonomski fakultet](#)

Udruženje studenata Ekonomskog fakulteta

Djure Pucara Starog 3, usefkg@yahoo.com

Aiesec

Djure Pucara Starog 3, andrea.petkovic@aiesec.net

Studentska unija Ekonomije Kragujevac

Đure Pucara Starog 3, Kragujevac, suek.office@gmail.com

[Pravni fakultet](#)

Studentska Unija Pravnog fakulteta

Jovana Cvijica br. 1 kanc. A/0, supfkg@gmail.com

Studentska Asocijacija Pravnog fakulteta

Jovana Cvijica br. 1 kanc. B/20, asocijacijakg@hotmail.com

Elsa

Jovana Cvijica br. 1 kanc. B/20, stankovicvladakg@yahoo.com

Asocijacija i Unija pravnog fakulteta

Jovana Cvijica 1, kancelarija A - 0, 34000 Kragujevac, supfkg@gmail.com

[Prirodno-matematički fakultet](#)

Nezavisna Studentska Organizacija Prirodno-Matematičkog Fakulteta Kragujevac

[Tehnički fakultet](#)

Studentska unija Tehničkog fakulteta (Tehnički fakultet u Čačku)

Svetoga Save 65, 32000 Čačak

Užice

Učiteljski fakultet u Užicu

Studentska organizacija Učiteljskog fakulteta u Užicu

Trg Svetog Save 36, Užice, suof@ucfu.kg.ac.rs

Niš

AIESEC

Trg Kralja Aleksandra 11, office@nis.aiesec.org.rs, 018.528.647

AEGEE

Aleksandra Medvedeva 14, aegeenis@gmail.com, 069/3001116

Žurnalist

Ćirila i Metodija 2, redakcija@zurnalist.org

IAESTE LC

Šumatovačka bb, Niš, info@iaeste-nis.org.rs, +381 65 607 83 12

Studentska unija univerziteta u Nišu

Elektronski fakultet

BEST Niš

Aleksandra Medvedeva 14, nis@best.eu.org, 018/588414

EESTEC Niš

Aleksandra Medvedeva 14, cp@eestec.rs, 018/529647

Savez studenata Elektronskog fakulteta u Nišu

Trg Kralja Aleksandra 11

Pravni fakultet

ELSA Niš

Trg Kralja Aleksandra 11, elsa_nis@live.com

Unija studenata Pravnog fakulteta

Trg Kralja Aleksandra 11

Savez studenata Pravnog fakulteta

Trg Kralja Aleksandra 11

[Filozofski fakultet](#)

Studentska unija Filozofskog fakulteta u Nišu
Ćirila i Metodija 2, unija.ffn@gmail.com, 018/514-178 lokal 191
SSFFN - Savez studenata Filozofskog fakulteta u Nišu
Ćirila i Metodija 2, ssffnis@gmail.com, 018/514-312 lok. 191

[Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja](#)

Studentska unija sporta i fizičkog vaspitanja
Čarnojevića 10a, Palilula, Niš

[Prirodno-matematički fakultet](#)

Studentska unija prirodno-matematičkog fakulteta
Višegradska 33, Palilula, Niš

[Fakultet zaštite na radu](#)

Studentska Unija Fakulteta zaštite na radu u Nišu
Čarnojevića 10a, Palilula, Niš

[Mašinski fakultet](#)

Studentska unija Mašince
Aleksandra Medvedeva 14, Crveni Krst, Niš

[Medicinski fakultet](#)

Studentska unija Medicinskog fakulteta u Nišu
Bulevar dr Zorana Đinđića 81, 18000 Niš , kontakt@sumf-nis.org

[Pedagoški fakultet](#)

Studentska organizacija fakulteta pedagoških nauka
Milana Mijalkovića 14, 35000 Jagodina

ALUMNI ORGANIZACIJE

Alumni organizovanje u osnovi predstavlja okupljanje bivših članova određenih organizacija, institucija ili drugih formalno definisanih sistema organizovanja.

U akademskim okvirima ono se svodi na okupljanje i organizovanje svršenih studenata i/ili nekadašnjih zaposlenih na fakultetu ili univerzitetu.

Organizacija može uzeti formu saveza, unije, asocijacije, fondacije, a uglavnom u obliku nevladine organizacije (udruženja građana).

Alumni organizacije u nekim zemljama predstavljaju podrazumevani deo obrazovnog sistema. Kroz ovakav vid organizovanja bivši studenti daju pozitivan primer sadašnjim studentima i ujedno pružaju mnoge zanimljive sadržaje svim svojim članovima.

Akademski građani – svršeni studenti, kao osnovni cilj ovog vida organizovanja ističu sledeće aspekte zbog kojih se okupljaju u alumni organizovanje:

- Kontakt sa bivšim kolegama sa fakulteta;
- Omogućavanje stručnog usavršavanja nakon studija;
- Humanitarni rad;
- Karijerno vođenje i mnogi drugi.

U narednim segmentima ovog dela brošure posvećenog alumni organizovanju moći ćete da pročitate kakve su prednosti učlanjenja u alumni organizacije, kako se alumni organizuju kod nas i u svetu, čime se to sve alumni organizacije bave i u kojoj meri utiču na razvoj ličnosti tokom i nakon studija.

Aktivnosti

U većini slučajeva alumni organizacije se svrstavaju u nevladin sektor (udruženja građana), što znači da njihov opstanak zavisi isključivo od aktivnosti njenih članova. Putem aktivnosti koje umnogome uključuju celu zajednicu, alumni organizacije obezbeđuju svoju održivost.

Ključna aktivnost alumni udruženja je komunikacija (omogućavanje socijalnog i karijernog povezivanja).

Organizacije alumni karaktera, pored pomenute, najčešće se bave aktivnostima sledećeg karaktera:

- Izdavanje časopisa, magazina, brošura;
- Posedovanje web sajta, mejling liste;
- Dodela alumni nagrada;
- Organizacija edukativnih putovanja;
- Organizacija određenih događaja (okupljanja, konferencije, seminari, itd.);
- Animiranje studenata, kao budućih alumni članova;
- Omogućavanje celoživotnog učenja u saradnji sa centrima za razvoj karijere;
- Humanitarni rad (banketi i večere humanitarnog karaktera);
- Uključivanje svih fakulteta u alumni organizaciju univerziteta;
- Protok ideja i informacija između studentskih organizacija.

U najvećem broju slučajeva aktivnosti se svode na: organizaciju alumni događaja (okupljanja), karijerno savetovanje, vođenje online alumni servisa i prosleđivanje e-mejl-ova (mejling lista).

Tokom prikupljanja informacija o postojanju alumni organizacija i grupa na velikim univerzitetima u svetu, a u okviru SIGMUS TEMPUS projekta, došlo se do zaključka da se veliki broj alumni organizacija umrežava. Ovu aktivnost upražnjavaju i manji univerziteti u svetu, a alumni organizacije istih interesovanja sa tih univerziteta, pored razmena informacija, zajedno organizuju i veliki broj drugih aktivnosti.

Prilikom umrežavanja i drugih aktivnosti internacionalnog karaktera, alumni organizacije popravljaju „međunarodnu sliku“ jednog univerziteta. U mnogim slučajevima u Evropi alumni organizacije svoje aktivnosti ovog tipa zasnivaju na saradnji sa kancelarijama za međunarodnu saradnju sa univerziteta sa kojih dolaze. Prilikom ovakvog vida saradnje akcenat se stavlja na aktivnosti koje podrazumevaju stručno usavršavanje sadašnjih i svršenih studenata, nastavak studija, kao i lociranje i komunikacija sa bivšim članovima koji su svoju sreću potražili izvan granica zemlje gde su završili određeni fakultet odnosno univerzitet.

Korist alumni organizovanja su pre više godina uvidele i korporacije, naročito one koje deluju na međunarodnom planu. Glavni razlog je „rat za talente“, odnosno za znanje.

Zašto alumni?

Postojanje alumni organizacija umnogome doprinosi kako njenim članovima tako i organizacijama, institucijama i korporacijama koje sa njima sarađuju. Često se praktikuje u svetu da članovi alumni organizacije mogu biti i studenti. Studentu se kao članu alumni organizacije, pored akademskog savetovanja pružaju i mogućnosti poput:

- Ostvarivanja kontakta sa svršenim studentima. U kontaktu sa njima iz „prve ruke“ dobijaju validne informacije o zaposlenju i radu u struci, stručnom usavršavanju itd.;
- Praktične nastave (praktičnog rada u struci);
- Prijava na stipendiranje od strane kompanija i institucija;
- Nastavka studija u inostranstvu.

Alumni član, svršeni student nekog univerziteta, može imati sledeće beneficije u vidu:

- Poslova i karijere (preglednosti potražnje, mogućnosti predstavljanja itd.);
- Stručnog razvoja (razmena iskustava, mentorstva, novih ideja);
- Karijernog vođenja i savetovanja;
- Novih poslovnih veza (klijenata, partnera, preporuka);
- Novih društvenih veza (međunarodna pomoć, posebni interesi);
- Okupljanja/umrežavanja članova istih interesnih sfera (kolegijalna kritika, grupe, forumi, razne socijalne mreže, itd.);
- Informisanja o članovima alumni grupe (stalni kontakt sa bivšim kolegama i ostvarenje kontakata iz istih interesnih sfera).

Alumni organizacije su koncipirane tako da kroz njihovo postojanje veliki broj generacija ubira plodove zalaganja njenih članova.

Održivi razvoj je ono na čemu počiva svaka alumni organizacija, a s tim u vezi i njeno finansiranje mora da bude u skladu sa potrebama njenog članstva i ostale akademske javnosi na koju ona direktno ili posredno utiče.

Finansiranje alumni organizacija se postiže na sledeći način: donacijama (novac, pokretna i nepokretna imovina, itd.), sponzorstvima, članarinama, donatorskim skupovima, volonterskim radom (administracija, mentoring i predavanja), promotivnim kampanjama (univerziteti promociju za upis brućoša prepuštaju alumni organizacijama), organizacijom događaja raznih vrsta itd.

Alumni organizacije u Srbiji

U Republici Srbiji postoje alumni organizacije kako na državnim tako i na privatnim fakultetima i univerzitetima. Alumni organizacije u Republici Srbiji uglavnom iniciraju fakulteti i univerziteti kao institucije, dok je u inostranstvu u većem broju slučajeva u pitanju inicijativa bivših studenata.

U Srbiji najaktivniju alumni organizaciju ima Univerzitet u Beogradu i Elektrotehnički fakultet istog Univerziteta.

Dok su u Srbiji članovi svršeni studenti i slaba je saradnja sa kancelarijama za međunarodnu saradnju i centrima za razvoj karijere, u inostranstvu je to uobičajena praksa.

LITERATURA:

- Bozeman, B.; Feeney, M. K.: "Toward a useful theory of mentoring: A conceptual analysis and critique", 2007
- Handal, G.: "Studentska evaluacija nastave; Priručnik za nastavnike i studente visokoškolskih ustanova", 2003
- Kleut, J.: "Regional Tuning – Towards the European Higher Education Area", 2006
- ESU: "Bologna With Student Eyes", 2012
- ESU: "Student-Centred Learning; Toolkit for students, staff and higher education institutions", 2010
- ESU: "No Student Left Out; The do's and don'ts of student participation in higher education decision making", 2011
- ESU: "Student Union Development Handbook; For a stronger student movement", 2009

KO SU SUS I ESU?

Studentska unija Srbije – SUS

Osnovana je pre više od jedne decenije. Nastala je kao otpor represiji na univerzitetu. Organizaciju su stvarali mladi ljudi koji nisu pristajali na iracionalnu stvarnost, poremećene vrednosti, partijski univerzitet i neefikasan sistem obrazovanja.

1992. godina, početak puta – Devedesete

SUS-ovi koreni su na Pravnom fakultetu u Beogradu, gde je i osnovana prva Studentska unija. Za cilj je imala da zaustavi jednouljne političke ideologije koje je šireno diktaturom u svim društvenim sferama, a posebno na univerzitetu, gotovo bez otpora. I najmanji otpor akademske zajednice slaman je proterivanjem profesora i studenata sa univerziteta, profesionalnom degradacijom i javnom diskreditacijom.

Tadašnji savezi studenata pozivali su studente da prekinu proteste i vrate se u kabinete podržavajući na taj način zvaničnu politiku tadašnje „crveno-crne koalicije“. Zajedno sa stvaranjem prve studentske unije rođena je i ideja nezavisnog studentskog sindikalnog organizovanja. Broj unija je rapidno rastao, pa se javila potreba i želja za saradnjom i koordinacijom, kao i daljim jačanjem.

1998. godina, želja za slobodom

U novembru dolazi do stvaranja Studentske unije Srbije. Osnovana kao krovna organizacija koja se temelji na principima proklamovanim u Povelji Studentske unije, „...na slobodama čoveka i građanina, na slobodi organizovanja i ideji školovanja koje podstiče toleranciju, razumevanje i prijateljstvo...“; SUS je okupio mlade entuzijaste koji su dalje širili ideju.

Krajem devedesetih, SUS postaje stožer studentskog i omladinskog organizovanja u borbi protiv tadašnjeg autoritarnog režima. Učestvuje u stvaranju pokreta OTPOR, organizuje studente na univerzitetima i staje u odbranu

profesora koje u to vreme, zbog političke nepodobnosti, režim izbacije sa fakulteta.

[2000. godina, korak ka Evropi](#)

Tog leta SUS pristupa kampanji „IZABERI IZBORE“ i poziva studentsku populaciju da glasa. Studentska unija Univerziteta u Novom Sadu tada organizuje tzv. „nulti EXIT“ kako bi se podržala kampanja za izlazak na izbore. Prvi Exit je trajao skoro sto dana, a preko 120 studenata je bilo uključeno u njegovu realizaciju.

Nakon 5. oktobra, SUS pokreće dugoročnu kampanju zagovaranja za evropsko obrazovanje u evropskoj Srbiji. Prvi korak je bio pristupanje u punopravno članstvo Evropskoj studentskoj uniji – krovnoj organizaciji nacionalnih studentskih unija svih evropskih zemalja. Energija kojom je zračila Studentska unija Srbije bila je inspiracija studentskim pokretima i u drugim evropskim zemljama da započnu talas promena na svojim univerzitetima. Reformski značaj Studentske unije u našem okoštalom i neefikasnom obrazovnom sistemu tada je prepoznala i Evropa.

[2003. godina, edukacija](#)

SUS i EPCO (Evropski biro za prigovor savesti) pokreću kampanju zagovaranja za uvođenje civilne službe vojnog roka, koja rezultira usvajanjem Zakona o civilnoj službi u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Kao krovna organizacija zasnovana na principima proklamovanim u Povelji Studentske unije Srbije, na slobodama čoveka i građanina, na slobodi organizovanja i ideji školovanja koje podstiče trpeljivost, razumevanje i prijateljstvo, SUS je okupio mlade entuzijaste koji su dalje širili ideju Studentske unije.

U skladu sa tim, iste godine SUS pokreće i Nacionalni trening tim (NTT) sa 26 iskusnih trenera. Cilj projekta je bio edukacija mlađih članova univerzitetskih i fakultetskih unija, kao i drugih studenata, kroz vikend treninge koji se bave problematikom reforme univerziteta, zaštitom prava studenata, kao i timskim radom, planiranjem, pisanjem i vođenjem projekata, marketingom i strategijskim planiranjem. Kroz treninge je prošlo više stotina studenata u periodu od tri godine.

2005. godina, promene

SUS pokreće nacionalni projekat „KORUPCIJA!“, koji skreće pažnju javnosti na problem korupcije na Univerzitetu. Tokom dve godine trajanja projekta, u saradnji sa Ministarstvom prosvete održano je više desetina tribina i okruglih stolova na fakultetima u Srbiji, urađeno je istraživanje o korupciji na univerzitetu i započeta je priprema mera i mehanizama za sprečavanje korupcije. Te godine SUS zajedno sa drugim omladinskim organizacijama pokreće Koaliciju mladih Srbije (KMS). Misija KMS-a je bila skretanje pažnje državnih institucija na probleme mladih u Srbiji i zagovaranje za osnivanje državnih tela koja bi se bavila mladima.

Studentska unija Srbije je jedina studentska organizacija u zemlji koja je aktivno i stalno uključena u reformu visokog obrazovanja u Srbiji na svim nivoima i u svim univerzitetskim centrima. Svojim akcijama članovi SUS-a su želeli da utiču na jačanje svesti među studentima, da ih animiraju u borbi za kvalitetniji život i obrazovanje, da pokažu da se udruživanjem lakše dolazi do cilja. Deo tih napora čini i učešće SUS-ovaca u radnim grupama Vlade Republike Srbije za izradu nacrtu Zakona o visokom obrazovanju (usvojen u septembru 2005.) i Zakona o studentskom organizovanju (nacrt urađen i poslat u skupštinsku proceduru, ali kasnije povučen bez obrazloženja). Zahvaljujući SIGMUS projektu, pisanje Zakona o studentskom organizovanju je u završnoj fazi.

Istorija SUS-a u proteklih nekoliko godina vezana je prevashodno za napore da se usvoje novi zakoni o visokom obrazovanju i studentskom organizovanju kako bi se bolonjski dokumenti u celosti primenili u Srbiji. Članovi SUS-a su aktivno učestvovali u procesu samoevaluacije na svim univerzitetima u Srbiji, deo su radnih grupa za reformu fakulteta i univerziteta, organizovali su tri velike konferencije „Skini povez“, „Budimo U ISTOJ RAVNI“ i „Nastava budućnosti“, a učestvovali su i u izradi nekoliko dokumenata na nivou Republike Srbije: vodič za ECTS, „Odnosi između države i institucija visokog obrazovanja“. Ova organizacija stvarana je na temeljima ideja jednakosti, solidarnosti, ravnopravnosti i tolerancije, sa vizijom da obrazovanje postane katalizator društvenih promena.

Na takvim temeljima nastali su projekat Beograd, Beogradski BEER fest, Nacionalne konferencije o visokom obrazovanju, Nacionalni trening tim, brojne društvene kampanje, različiti projekti i programi za jačanje kapaciteta studentskog pokreta i unapređenje visokog obrazovanja. Takođe borba za reformu koncepta nastave i ispita, poboljšanje studentskog standarda,

obezbeđivanje stručnih knjiga i časopisa, samo su deo akcija koje su organizovale studentske unije.

Danas, Studentska unija Srbije je aktivni član ESU – European Students' Union i jedan od osnivača Mediteranske studentske mreže (MedNet) i Jugoistočne inicijative (SEI) – mreže nacionalnih studentskih organizacija iz zemalja jugoistočne Evrope.

Studentska unija Srbije je jedan od partnera na SIGMUS (Strengthening Student Role in Governance and Management of the Universities in Serbia) projektu koji je trenutno najveći projekat ove organizacije. SIGMUS se bavi jačanjem uloge studenata u upravljanju univerzitetima, kao i konceptom učenja orijentisanim na studenta. Baza studenata mentora i podsticaj za njen razvoj je naziv jednog od radnih paketa kojim SUS upravlja.

Javnost rada, demokratska procedura izbora izvršnih organa i veliki entuzijazam, postaju osnovna pravila rada studentskih unija. Danas Studentska unija Srbije predstavlja krovnu organizaciju za četiri univerzitetske i 67 fakultetskih studentskih unija širom Srbije, sa tendencijom širenja.

Evropska studentska unija – ESU

Evropska studentska unija (ESU) je krovna organizacija za 47 nacionalnih studentskih unija iz 39 različitih zemalja (decembar 2012.). Nacionalne organizacije su otvorene za sve studente u svojim zemljama, nezavisno od političkih ubeđenja, religije, etničkog porekla ili kulture, seksualne orijentacije ili socijalnog položaja. Članicama ESU-a upravaljaju studenti, autonomne su, reprezentativne i funkcionišu na osnovu demokratskih principa.

Cilj ESU-a

Cilj ESU-a je da predstavlja i promoviše obrazovne, socijalne, ekonomske i kulturalne interese studenata, na evropskom nivou, u pregovorima sa svim relevantnim partnerima i telima, pogotovo u pregovorima sa Evropskom unijom, Bolonja follow up grupom, Savetom Evrope i UNESCO-om. Kroz svoje članove, ESU predstavlja 13,5 miliona studenata Evrope.

Misija

Misija ESU je da predstavlja, brani i jača studentska obrazovna, demokratska i socijalna prava. ESU radi za održivo, dostupno i kvalitetno visoko obrazovanje u Evropi.

Vizija

Vizija ESU-a su jednake obrazovne i socijalne mogućnosti u otvorenoj i demokratskoj Evropi, gde studenti oblikuju održivu budućnost.

Vrednosti

ESU je raznovrsna i demokratska organizacija otvorenog uma.

- Mi predstavljamo sve studente u Evropi, razumevajući raznovrsnost studenata. ESU je inkluzivna organizacija i teži solidarnosti u stu-

- dentskom pokretu.
- Mi smo nezavisni. Struktura organizacije podstiče odgovornost i rad izabranih predstavnika, uvažavajući zahteve svih članova organizacije.
 - Mi smo nekonvencionalni i otvoreni za nove misli. Kao eksperti u visokom obrazovanju, mi kreiramo smele i pametne ideje uz svež, spontan i profesionalan stav.

KO SU AUTORI PUBLIKACIJE?

Nevena Vuksanović (urednica) je članica Izvršnog odbora Evropske studentske unije, za godinu 2013/2014. i bavi se strukturnom implementacijom Bolonjskog procesa. Delegat je u Strukturnoj radnoj grupi (Structural Working Group) Bologna Follow Up Group-e na evropskom nivou. Nevena je koordinatorka istraživanja u okviru projekta SAGE (Student Advancement of Graduates' Employability), koji finansira Evropska komisija i koji ima za cilj definisanje zapošljavanja i jačanje koncepta univerzalnog visokog obrazovanja. Potpisnica je ugovora sa Evropskom komisijom, za rad na reviziji ESPB priručnika (ECTS Users Guide) u okviru istoimene ad hoc grupe. Nevena radi na implementaciji okvira kvalifikacija, aktivno učestvujući u radu relevantnih grupa na regionalnom i evropskom nivou, blisko saradujući sa Savetom Evrope. U okviru ESU-a, bavi se i stvaranjem politika vezanim za istraživanje i treći ciklus studija. Pre nego što je birana u ESU, radila je kao demonstrator na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, gde je i apsolvent diplomskih studija Pejzažne arhitekture i hortikulture. U SIGMUS projektu učestvuje kao alumnista SUS-a.

Tijana Isoski je koordinatorka sektora za međunarodnu saradnju u Studentskoj uniji Srbije i njen predstavnik u Evropskoj studentskoj uniji, gde radi na donošenju politika poboljšanja studentskog standarda, kao i usklađivanja domaće regulative evropskoj. Tijana je i potpredsednica sektretarijata Mediteranske studentske mreže, zadužena za koordinaciju članica i statutarna pitanja. Do sada je svoj rad bazirala na poboljšanju saradnje studenata u Srbiji sa kolegama širom Evrope i iniciranju bilateralne saradnje između univerziteta u Srbiji i inostranstvu. Student je četvrte godine Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, a svoj rad u nevladinom sektoru počela je kao stipendista američke vlade, na programu ASMYLE.

Đorđe Marić je student master studija iz oblasti planiranja u šumarstvu na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Bio je član Izvršnog odbora Studentske unije Srbije 2011. i 2012. godine i obavljao je dužnost koordinatora Resora za međunarodnu saradnju u dva mandata sa konkretnim zadacima u okviru SIGMUS projekta, Evropske studentske unije, Mediteranske studentske mreže i neformalne grupe Jugoistočne studentske inicijative. U maju 2013. godine radio je na projektu „YouthCo mobility“ koji je finansiralo Ministarstvo omladine i sporta Republike Srbije, kada je Studentska unija Srbije tim projektom organizovala devetu skupštinu Mediteranske studentske

mreže. Kao najbolji diplomac Šumarskog fakulteta 2011. godine nagrađen je zaposlenjem u JP „Srbijašume“ gde danas, nakon povlačenja iz studentskog organizovanja, obavlja poslove revirnog inženjera u Mokroj Gori. Kao alumnista SUS-a i dalje pruža aktivnu podršku radu organizacije.

Bojan Vojinović je predsednik Studentske unije Srbije, 2013/2014. Član je Studentske unije Ekonomskog fakulteta sa kojom je učestvovao u realizaciji mnogobrojnih projekata, kao što su: „ReUnion“ (projekat razmene studenata ekonomskih fakulteta iz zemalja bivše Jugoslavije) i „SUEF fondacija“ (prikupljanje sredstava za ugroženu decu). U 2012. godini učestvovao je u radu Izvršnog odbora Studentske unije Srbije i bio je nadležan za koordinaciju sa lokalnim unijama. Bojan je učestvovao u radu Krovne organizacije mladih Srbije. U okviru SIGMUS projekta radio je na realizaciji baze studentskih organizacija Srbije i organizovao SMP (Student mentors' pool, odnosno, Baza studenata mentora) obuku za studente lokalnih unija i članove studentskih parlamenata fakulteta u Srbiji.

Nenad Bučevac, je student Ekonomskog fakulteta u Beogradu i koordinator Radnog paketa broj 5 Tempus Sigmus projekta. Bio je predsednik Studentske unije Srbije 2011/2012. godine. Svoju karijeru u svetu studentskog organizovanja gradio je kroz rad u Studentskoj uniji Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Studentskoj uniji Srbije, u Resoru za koordinaciju, organizaciju i razvoj i Resoru za finansije. Inicijator je i rukovodilac više projekata vezanih za teme visokog obrazovanja i studentskih aktivnosti.

Dragana Marković je stručnjak za jezike (srpski, engleski i grčki), koje koristi pri prevođenju i kreiranju komunikacije. Kao diplomirani filolog grčkog jezika i književnosti, proširuje svoja znanja i iskustvo radeći u nekoliko internacionalnih i domaćih kompanija (Pakom solution center, Touchpoint, Vitaverde, Delhaize Serbia) na pozicijama prevodioca za grčko i kiparsko tržište, copywriter-a i asistenta za komunikacije. Svoje veliko interesovanje za jezik koristi kao kreativnu osnovu za izvanredno prevođenje, interpretaciju, kreativno pisanje, kao i copywriting kojima se aktivno bavi. Instruktor je grčkog jezika u internacionalnoj školi stranih jezika Berlitz u Beogradu. Piše svoj blog The Souffleur, gde se bavi temama vezanim za jezik, copywriting i prevođenje.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

371.12:37-057.875(035)

378.83(035)

37.015.3:159.953.5(035)

KONCEPT učenja orijentisanog na studenata
i studentsko mentorstvo u Srbiji : priručnik
za studente, akademsko osoblje i
visokoobrazovne institucije / Nevena
Vuksanović ... [et al.]. - Beograd :
Univerzitet, 2013 (Arandelovac : Đurđevdan).
- 76 str. : ilustr. ; 21 cm

Tiraž 5.000. - Ko su autori publikacije: str.
75-76. - Napomene i bibliografske reference
uz tekst. - Bibliografija: str. 67.

ISBN 978-86-7522-042-8

1. Вуксановић, Невена, 1986 - [аутор]

а) Студенти - Ментори - Приручници б)

Студентска удружења - Приручници с)

Учење учења - Приручници

COBISS.SR-ID 204068876

Studentska unija Srbije je krovna organizacija četiri univerzitetske i 67 fakultetskih studentskih unija širom Srbije, sa tendencijom širenja. Učestvuje u reformi visokog obrazovanja i kreiranju obrazovnih politika. Bavi se jačanjem reprezentativnog, otvorenog, demokratičnog i nezavisnog studentkog organizovanja u Srbiji i širenjem volonterskog duha. Aktivni je član Evropske studentske unije (ESU) od 2002. godine i jedan je od osnivača Mediteranske studentske mreže (MedNet) i Jugoistočne inicijative (SEI) – mreže nacionalnih studentskih organizacija iz zemalja jugoistočne Evrope.

Ova publikacija je nastala kao rezultat trogodišnjeg rada Studentske unije Srbije u okviru SIGMUS projekta (Strengthening Student Role in Governance and Management at the Universities in Serbia), kao koordinatora Radnog paketa 5: uspostavljanje i razvoj studentskih servisa na univerzitetima u Srbiji. U okviru paketa, posebna pažnja je posvećena studentskom mentorstvu i učenju orijentisanom na studenta, čime se publikacija i bavi.

Studentsko mentorstvo je opisano na inovativan način, kroz podelu na individualno i organizaciono. Sprovodi se isključivo od strane studentskih predstavnika organizacija i parlamenata. Cilj ovakvog mentorstva je podsticaj promene obrazovne paradigme sa učenja orijentisanog na predavača na učenje orijentisano na studenta, kao i izgradnja kapaciteta studentskih organizacija.

E-mail: ec@esu-online.org
Website: <http://www.esu-online.org/>

E-mail: io-sus@googlegroups.com
Website: <http://www.sus.org.rs/>